ΛΟΓΟΣ

ΠΕΡΙ ΙΕΡΩΣΥΝΗΣ

ΤΟΥ ΜΑΚΑΡΙΟΥ

ΣΥΜΕΩΝΟΣ ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΥ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ,

ΠΡΕΣΒΥΤΕΡΟΥ ΕΤΙ ΟΝΤΟΣ,

Πρός τινα τῶν εὐλαβῶν μοναχῶν, διάκονον γενόμενον,

Ἐπὶ τὸ ἁπλούστερον μεταφρασθεὶς

ΠΑΡΑ

Θ. ΧΟΪΔΑΝ

τοῦ Θεσσαλονικέως.

ΒΑΪΑΣ ΑΡΙΣΤΟΦΑΝΗΣ
Σ 19
ΙΟΤΛ:
1847

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ,

Τύποις Χ. Νικολαΐδου Φιλαδελφέως.

(Παρὰ τῇ Πύλῃ τῆς Ἀγορᾶς.)

1847.

123056

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΚΡΗΤΗΣ

ΛΟΓΟΣ

ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ ΧΡΙΣΤΟΦΙΔΗΣ
Σ 19
ΙΟΤΛ:
1847

ΠΕΡΙ ΙΕΡΩΣΥΝΗΣ

ΤΟΥ ΜΑΚΑΡΙΟΥ

ΣΥΜΕΩΝΟΣ ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΥ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ,

ΠΡΕΣΒΥΤΕΡΟΥ ΕΤΙ ΟΝΤΟΣ,

Πρός τινα τῶν εὐλαβῶν μοναχῶν, διάκονον γενόμενον,

Ἐπὶ τὸ ἁπλούστερον μεταφρασθεὶς

ΠΑΡΑ

Θ. ΧΟΪΔΑΝ

τοῦ Θεσσαλονικέως.

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ,

Τύποις Χ. Νικολαΐδου Φιλαδελφέως.

(Παρὰ τῇ Πύλῃ τῆς Ἀγορᾶς.)

1847.

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΘΗΝΩΝ

123056

ΤΗ

ΙΕΡΑ ΣΥΝΟΔΩ

ΤΟΥ

ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΚΑΙ ΤΟΙΣ

ΑΠΑΝΤΑΧΟΥ ΟΡΘΟΔΟΞΟΙΣ ΙΕΡΑΡΧΑΙΣ

ὁ ἐκδότης

ΤΗΝ ΒΙΒΛΟΝ ΤΑΥΤΗΝ ΑΝΑΤΙΘΗΣΙΝ,

ὅπως τῇ αὐτῶν προτροπῇ καὶ ἐπιμελείᾳ πᾶσι τοῖς ὑπ' αὐτοὺς κληρικοῖς κοινὴ γένηται πρὸς ὠφέλειαν.

Πρόσεχε τῇ ἀναγνώσει, τῇ παρακλήσει, τῇ διδασκαλίᾳ.
Παῦλος πρὸς Τιμόθ. α. κεφ. 4. § 13.

ΠΡΟΣ ΤΟΥΣ ΣΕΒΑΣΜΙΩΤΑΤΟΥΣ ΚΛΗΡΙΚΟΥΣ ΤΗΣ ΑΝΑΤΟΛΙΚΗΣ, ΚΑΘΟΛΙΚΗΣ, ΟΡΘΟΔΟΞΟΥ ΤΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ.

Ο ΕΚΔΟΤΗΣ

Τὴν ὀφειλομένην ἀποτίμει προσκύνησιν, ἐξαιτούμενος τὰς εὐχὰς αὐτῶν, καὶ εὐλογίας.

Ὑμεῖς ἐστε τὸ φῶς τοῦ κόσμου, εἶπεν ὁ Κύριος ἡμῶν πρὸς τοὺς ἑαυτοῦ μαθητὰς, καὶ δι' αὐτῶν συνεχῶς λέγει τοῦτο καὶ πρὸς ὑμᾶς τοὺς αὐτῶν διαδόχους· ἀλλὰ καθὼς τὸ αἰσθητὸν τοῦτο φῶς, διὰ νὰ φέγγῃ λαμπρῶς, ἔχει ἀνάγκην καὶ λύχνου καθαροῦ, καὶ θρυαλλίδος καλῆς, καὶ ἐλαίου καθαροῦ καὶ ἀρκετοῦ, ἄλλως γίνεται ἀμυδρὸν, καὶ σβέννυται, οὕτω καὶ τὸ νοητὸν ὑμεῖς φῶς ἔχετε ἀνάγκην συνεχοῦς μελέτης τῶν θείων γραφῶν, καὶ τῶν συγγραμμάτων τῶν πατέρων τῆς ἐκκλησίας, διὰ νὰ λαμπρύνησθε ἐξ αὐτῶν, καὶ νὰ φέγγητε εἰς ἡμᾶς τοὺς κοσμικοὺς τὸ φῶς τῆς θεογνωσίας, ἄλλως ὑμεῖς μὲν γίνεσθε ἀμυδροὶ, καὶ σβέννυσθε ὁλοτελῶς, ἡμεῖς δὲ περιπατοῦντες τότε ἐν τῇ σκοτίᾳ, καὶ ἀγνοίᾳ τῶν θείων ἐντολῶν, ἀπολλύμεθα, διὰ τὸ ὁποῖον πρῶτοι ὑμεῖς οἱ ποιμένες, καὶ μεθ' ὑμῶν καὶ τὰ ἀπολωλότα ἡμεῖς πρόβατα θέλομεν παιδεύησθε αἰωνίως, ὃ μὴ γένοι το·

Τὴν ἀλήθειαν ταύτην ἐτόλμησα νὰ ὑπενθυμίσω πρὸς ὑμᾶς, Σεβασμιώτατοι κληρικοὶ, οὐχὶ θέλων τάχα νὰ ποιμάνω τοὺς ποιμένας ἐγὼ τὸ πρόβατον, ἀλλὰ βλέπων μὲ λύπην τῆς ψυχῆς μου τὴν μεγίστην διαφθορὰν, εἰς τὴν ὁποίαν ἀναισθήτως ὁσημέραι καταφερόμεθα, σε-

μνυνόμενοι μάλιστα, ὅτι πολιτιζόμεθα, καὶ ἐλπίζω, ὅτι δὲν θέλετέ τινές με κατηγορήσει, οὔτε θέλετε παροργισθῇ κατ' ἐμοῦ, καὶ εἰπῇ ὅ,τι ποτε οἱ γραμματεῖς καὶ οἱ φαρισαῖοι εἶπον πρὸς τὸν ἐκ γεννετῆς τυφλὸν, ἀναβλέψαντα διὰ τοῦ Κυρίου, σὺ ὅλος ἐν ἁμαρτίαις ἐγεννήθης, καὶ σὺ διδάσκεις ἡμᾶς ; διότι, ὡς προεῖπον, δὲν ἐκινήθην ἀπὸ πνεῦμα διδασκαλίας, ἀλλ' ἀπὸ πνεῦμα λύπης διὰ τὴν οἰκτρὰν ἡμῶν κατάστασιν· καὶ ποιμένες, καὶ πρόβατα κατὰ συνήθειαν τρέχομεν, ἀγνοοῦντες βέβαια τὸ θεῖον, τὸ ὑψηλὸν τοῦ ἐπαγγέλματός μας, οἱ περισσότεροι ἐξ ὑμῶν, καὶ ἐξ ἡμῶν τῶν προβάτων σχεδὸν ὅλοι· ἡ ἄγνοια δὲ αὕτη προέρχεται ἐκ τούτου, ὅτι ἡμεῖς εἰς πᾶν ἄλλο καταγινόμενοι, ἀμελοῦμεν τὴν ἀνάγνωσιν τῶν θείων γραφῶν, καὶ τῶν συγγραμμάτων τῶν πατέρων τῆς ἐκκλησίας, τῶν ὁποίων οὐδ' αὐτὰ τὰ ὀνόματα γινώσκονται ἀπὸ τοὺς περισσοτέρους.

Ἀλλὰ ὅταν γνωρίσωμεν τὸ ἐπάγγελμά μας, καὶ εἰς πόσα χρέη μᾶς καθυποβάλλει αὐτὸ, εἶμαι βέβαιος, ὅτι τότε καὶ ποιμένες, καὶ πρόβατα θέλομεν γίνη ἐπιμελέστεροι, καὶ προσεκτικώτεροι, πρῶτον οἱ ποιμένες ὑμεῖς, καὶ δι' ὑμῶν ἑπομένως ἡμεῖς τὰ πρόβατα, τῶν ὁποίων τὴν ποιμαντορίαν μόνην ἀπὸ τὸν ἀπόστολον Πέτρον ὁ Σωτὴρ, εἰς ἀπόδειξιν τῆς πρὸς αὐτὸν ἀγάπης του, ἐζήτησεν, ἂν με ἀγαπᾷς Πέτρε, εἰπὼν, βόσκε τὰ ἀρνία μου, βόσκε τὰ πρόβατά μου.

Ἐπὶ τῷ σκοπῷ λοιπὸν τούτῳ μεταφράσας εἰς τὸ ἁπλούστερον τὸν περὶ Ἱερωσύνης λόγον τοῦ μακαρίου Συμεῶνος ἀρχιεπισκόπου Θεσσαλονίκης (μεταφρασμένον οὐχὶ τόσον ἐπιτυχῶς πρὸ χρόνων καὶ παρ' ἄλλου, καὶ εὑρισκόμενον εἰς τὰ ἅπαντά του) πρὸς κατάληψιν τῶν μὴ εἰδότων τὴν ἀρχαίαν ἑλληνικὴν διάλεκτον κληρικῶν, ἐξέδωκα εἰς φῶς αὐτὸν μόνον διὰ τοῦ τύπου, συ-

νωδευμένον μετὰ τοῦ πρωτοτύπου διὰ τοὺς εἰδήμονας, πρὸς εὐχερεστέραν ἀνάγνωσιν διὰ τὸ εὐπόριστον· ἐλπίζω δὲ, ὅτι ἡ συνεχὴς ἀνάγνωσις αὐτοῦ θέλει ὠφελήσει κατὰ πολλὰ ὑμᾶς πρῶτον, καὶ ἑπομένως ἡμᾶς· ὅτι ὑμεῖς ἐστε τὸ φῶς τοῦ κόσμου, καθὼς εἶπεν ὁ Κύριος.

Ἐν Ἀθήναις κατὰ μῆνα Μάϊον τοῦ 1847

ΛΟΓΟΣ

ΠΕΡΙ ΙΕΡΩΣΥΝΗΣ

ΤΟΥ ΜΑΚΑΡΙΟΥ

ΣΥΜΕΩΝΟΣ ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΥ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

Πρός τινα τῶν εὐλαβῶν μοναχῶν, Ἱερᾶς διακονίας ἠξιωμένον,

Ἔτι καὶ τοῦ ἀρχιερέως εἰς τὸν τοῦ πρεσβυτέρου τελοῦντος τότε βαθμόν.

Ἐν Χριστῷ μοι ἀγαπητὲ, καὶ γνησιώτατε ἀδελφὲ, τὴν ὀφειλὴν τῆς ἀγάπης πᾶσι κατὰ τὴν ἐντολὴν ὀφείλοντες, πολλῷ μᾶλλον ταύτην ὀφείλομεν τοῖς γνησίοις, καὶ τοῖς φιλοῦσιν· εἰ γὰρ καὶ ἀμερὴς ἡ κατὰ Θεὸν ἀγάπη, καὶ ἁπλῆ, καὶ ἀποίκιλος, καὶ πᾶσιν ἴσως ὀφειλομένη κατὰ τὸν τέλειον λόγον, ἀλλ᾽ ἡ αὐτοαγάπη καὶ αὐτοτελειότης Ἰησοῦς ἑαυτὸν διδοὺς πᾶσιν, ὅμως κατὰ τὴν γνώμην ἑκάστου φανεροῦται τοῖς βουλομένοις· ὡς καὶ τὸ φῶς αὐγάζων ἴσως πᾶσιν ὁ ἥλιος, κατὰ τὸ θέλειν ὁρᾶν, καὶ τὸ δυνατὸν τῆς ὁράσεως, καθορᾶται ἑκάστῳ· ὅθεν καί φησιν αὐτὸς ὁ Σωτήρ. Ἐγὼ τοὺς ἐμὲ φιλοῦντας ἀγαπῶ· οὐχ ὅτι τινὰς μὲν φιλεῖ, τινὰς δὲ οὐ φιλεῖ, ἀλλ᾽ ἁπλῶς πάντας, ὡς αὐτοαγάπη ὢν, ἀγαπῶν, τοὺς μὴ βουλομένους αὐτὸν ἀγαπᾶν, καὶ μακρυνομένους αὐτοῦ, οὐ τυραννικῶς ἀναγκάζει· καὶ γὰρ οὐκ ἀναιρεῖ τὴν προαίρεσιν· ὥσπερ καὶ τοῖς φιλοῦσιν αὐτὸν, καὶ ἐγγίζειν ἐπιποθοῦσιν ἑαυτὸν ὅλον παρέχει, καὶ τὰ τῆς ἀγάπης, αὐτοαγαθότης ὢν, ἐπιδείκνυσι· καὶ ὁ ἀπόστολος δὲ τοῖς οἰκείοις πρὸ πάντων τὴν πρόνοιαν χορηγεῖν ἐπιτρέπει, τοὺς οἰκείους λέγων τῆ πίστει.

ΛΟΓΟΣ

ΠΕΡΙ ΙΕΡΩΣΥΝΗΣ

ΤΟΥ ΜΑΚΑΡΙΟΥ

ΣΥΜΕΩΝΟΣ ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΥ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

Πρός τινα τῶν εὐλαβῶν μοναχῶν, διάκονον γενόμενον, Ἔτι καὶ τοῦ ἀρχιερέως πρεσβυτέρου τότε ὄντος.

1. Ἐν Χριστῷ μοι ἀγαπητὲ καὶ γνησιώτατε ἀδελφὲ, τὸ χρέος τῆς ἀγάπης πρὸς πάντας κατὰ τὴν προσταγὴν τοῦ Κυρίου χρεωστοῦντες, πολὺ περισσότερον πρὸς τοὺς γνησίους, καὶ τοὺς φιλοῦντας ἡμᾶς αὐτὴν χρεωστοῦμεν· διότι ἂν καὶ ἦναι ἀμερὴς ἡ κατὰ Θεὸν ἀγάπη, καὶ ἁπλῆ, καὶ ἀποίκιλος, καὶ κατὰ τὸν τέλειον λόγον χρεωστουμένη ἐξίσου πρὸς πάντας, ἀλλ' ἡ αὐτοαγάπη καὶ αὐτοτελειότης ὁ Ἰησοῦς, μ' ὅλον ὅτι δίδωσιν ἑαυτὸν πρὸς πάντας, ὅμως κατὰ τὴν γνώμην ἑκάστου φανερώνεται εἰς τοὺς θέλοντας αὐτὸν· καθὼς καὶ ὁ ἥλιος λάμπων τὸ φῶς ἐξίσου πρὸς πάντας, βλέπεται ὑπὸ τοῦ καθενὸς, καθὼς θέλει νὰ βλέπῃ αὐτὸν, καὶ κατὰ τὴν δύναμιν τῆς ὁράσεώς του· διὰ τοῦτο λέγει καὶ αὐτὸς ὁ Σωτὴρ· ἐγὼ τοὺς ἐμὲ φιλοῦντας ἀγαπῶ· οὐχὶ ὅτι τινὰς μὲν ἀγαπᾷ, τινὰς δὲ δὲν ἀγαπᾷ, ἀλλ' ἁπλῶς πάντας, ὡς αὐτοαγάπη ὢν, ἀγαπῶν, τοὺς μὴ θέλοντας νὰ ἀγαπῶσιν αὐτὸν, καὶ μακρυνομένους ἀπ' αὐτὸν, τυραννικῶς δὲν ἀναγκάζει ἐπειδὴ δὲν ἀναιρεῖ τὴν προαίρεσιν· καθὼς πάλιν καὶ πρὸς τοὺς φιλοῦντας αὐτὸν καὶ ποθοῦντας νὰ ἐγγίζωσι, δίδει ὅλον τὸν ἑαυτόν του, καὶ

2. Καὶ αὐτὸς τοίνυν, εἰ καὶ τῶν ἐλαχίστων ἐλαχιστότατος τυγχάνων εἰμὶ, πιστὸς δ' ὅμως Χριστοῦ ἐν αὐτῷ, τῇ τούτου τε ἀντιλήψει ἱερεὺς, καὶ δοῦλος αὐτοῦ, κατὰ τὸ ἐνὸν ἐμοὶ, ἀνάγκην ἔχω τῶν ἐντολῶν αὐτοῦ μεμνῆσθαι, καὶ τῆς τοῦ κεφαλαίου πασῶν μᾶλλον ἀγάπης, ὡς ἐφικτὸν, ἵνα, κατὰ τὸν ἠγαπημένον αὐτῷ μαθητὴν, καὶ Χριστὸς αὐτὸς διὰ ταύτης μικράν τινα χῶραν ἐν ἐμοὶ, καὶ μονὴν ἔχων εὑρεθῇ· ὁ μένων γάρ φησιν ἐν τῇ ἀγάπῃ, ἐν τῷ Θεῷ μένει, καὶ ὁ Θεὸς ἐν αὐτῷ· λοιπὸν καὶ αὐτὸς ταύτην τηρεῖν ὀφείλων, καὶ δεικνῦναι πᾶσι κατὰ τὸν ὅρον, καὶ μάλιστα τοῖς φιλοῦσι, σὲ τῶν φιλτάτων ἔχων, σοὶ καὶ γνησίως ἐν τῷ παρόντι ταύτην ἐνδείκνυμι, οὐ παραινέσεως τύπον διενεργῶν ἐν τῷδε, ἀλλ' ὑπομνήσεως λόγον, καὶ γνῶσίν τινα λεπτοτέραν, ἧς ἠξίωσαι διακονίας, διὰ τοῦ δέ σοι παρεχόμενος, ὡς καὶ αὐτὸς πρὸ σοῦ ταύτην ὑπεισελθὼν τὴν Ἱερὰν λειτουργίαν, καὶ Ἱερεὺς Χριστοῦ τυγχάνων, καὶ ὑπηρέτης τῶν αὐτοῦ μυστηρίων, ἄκρα τούτου χρηστότητι τῶν ὑπὲρ ἐμὲ μεγίστων τε, καὶ θείων ἠξιωμένος,

3. Ἰδοὺ τοίνυν ἠξιώθης, ἀγαπητὲ, λειτουργὸς γενέσθαι Χριστοῦ, καὶ διάκονος αὐτοῦ, καὶ παραστάτης εἶναι, καὶ θεωρὸς τῶν μυστηρίων, καὶ ἐγγίζων, καὶ κοινωνὸς· καὶ τῶν εὐαγγελίων κήρυξ, καὶ οὐκ ἔτι παραπετάσμασί τισι κωλυόμενος, ἀλλ' ἀπερικαλύπτως ὁρῶν, οὐδὲ· διὰ Σεραφείμ, Ἱερέως δηλαδὴ, τῇ λαβίδι μετέχων, ἀλλ' αὐτὸς τυγχάνων ὁ Σεραφείμ, Ἱερωσύνης ἠξιωμένος, καὶ καλῶν πρὸς προσευχὰς, οὐ καλούμενος, καὶ ἐγγίζειν ἄλλους ἐνάγων πρὸς Θεὸν, αὐτὸς ὁ κατέχων, τελῶν τὰ θεῖα, καὶ προσφωνῶν τοῖς πιστοῖς, καὶ προσέχειν παρεγγυῶν, καὶ παρατιθεὶς τῷ Χριστῷ, καὶ ὅλος ἑτέρων ὢν ὁδός τε, καὶ πρὸς τὸ φῶς ὁδηγός.

4. Καὶ τί ἕτερον, ἢ χερουβείμ, ὁρῶν ὅλος διὰ τῶν

τὴν ἀγάπην, αὐτοαγαθότης ὢν, φανερώνει· καὶ ὁ ἀπόστολος Παῦλος δὲ προτρέπει νὰ παρέχωμεν πρὸ πάντων τὴν πρόνοιαν προς τοὺς οἰκείους, τοὺς οἰκείους λέγων κατὰ τὴν πίστιν.

2. Καὶ ἐγὼ λοιπὸν, ἂν καὶ εἶμαι τῶν ἐλαχίστων ἐλαχιστότατος, ἀλλ' ὅμως πιστὸς Χριστοῦ ἐν αὐτῷ, καὶ Ἱερεὺς, καὶ δοῦλος αὐτοῦ ὢν μὲ τὴν αὐτοῦ βοήθειαν, κατὰ τὴν δύναμίν μου ἀνάγκην ἔχω νὰ ἐνθυμῶμαι τὰς ἐντολὰς αὐτοῦ, καὶ περισσότερον τὴν τῆς ἀγάπης, ὅσον εἶναι δυνατὸν, ἤτις εἶναι τὸ κεφάλαιον ὅλων τῶν ἐντολῶν, διὰ νὰ εὑρεθῇ, καθὼς ὁ ἠγαπημένος αὐτοῦ μαθητὴς λέγει, καὶ ὁ Χριστὸς αὐτὸς, ὅτι ἔχει μικράν τινα χῶραν ἐν ἐμοὶ, καὶ μονὴν διὰ ταύτης τῆς ἀγάπης· διότι λέγει· ὁ μένων ἐν τῇ ἀγάπῃ, ἐν τῷ Θεῷ μένει, καὶ ὁ Θεὸς ἐν αὐτῷ· λοιπὸν καὶ ἐγὼ χρεωστῶν νὰ τηρῶ αὐτὴν, καὶ νὰ δεικνύω πρὸς πάντας κατὰ τὸν ὁρισμὸν τοῦ Κυρίου, καὶ μάλιστα πρὸς τοὺς φιλοῦντάς με, σὲ φίλτατον ἔχων, πρὸς σὲ καὶ γνησίως εἰς τὸν παρόντα λόγον αὐτὴν ἐπιδεικνύω, οὐχὶ παραινέσεως τύπον διενεργῶν εἰς αὐτὸν, ἀλλὰ τρόπον ὑπενθυμίσεως, καὶ γνῶτίν τινα λεπτοτέραν δι' αὐτοῦ τῆς ὁποίας ἠξιώθης Ἱερᾶς διακονίας πρὸς σὲ παρεχόμενος· ἐπειδὴ καὶ ἐγὼ πρὸ σοῦ ταύτην ἀνεδέχθην τὴν Ἱερὰν διακονίαν, καὶ Ἱερεὺς Χριστοῦ ἤδη ὑπάρχω, καὶ ὑπηρέτης τῶν αὐτοῦ μυστηρίων, ἀξιωθεὶς τὰ ὑπὲρ ἐμὲ μέγιστά τε καὶ θεῖα διὰ τὴν ἄκραν αὐτοῦ ἀγαθότητα.

3. Ἰδοὺ λοιπὸν ἠξιώθης ἀγαπητὲ, νὰ γένῃς λειτουργὸς τοῦ Χριστοῦ, καὶ διάκονος αὐτοῦ, καὶ νὰ ἦσαι παραστάτης, καὶ θεωρὸς τῶν μυστηρίων, καὶ ἐγγίζων, καὶ κοινωνὸς, καὶ τῶν εὐαγγελίων κήρυξ, καὶ δὲν ἐμποδίζεσαι πλέον ἀπό τινα παραπετάσματα, ἀλλὰ βλέπεις αὐτὰ ἀσκέπαστα, οὐδὲ μετέχεις ἀπ' αὐτὰ διὰ Σεραφείμ,

μυστηρίων τὸν ὁρῶντα τὰ πάντα, καὶ Σεραφεὶμ πυρφόρος, τὸν ζῶντα κατέχων ἄνθρακα, καὶ θρόνος, ὡς ἀναπαυόμενον ἔχων ἐν σοὶ τὸν πανταχοῦ τῇ τελετῇ καὶ τῇ κοινωνίᾳ, καὶ ἄγγελος, ὡς ὑπηρέτης αὐτοῦ καὶ λειτουργὸς, καὶ ταῦτα οὐκ εἰκόνι τινὶ· οὐδὲ γὰρ τύπῳ διακονῶν ὑπάρχεις· ἀλλ' αὐτῷ τῷ ὑπὸ τῶν ἀύλων ἄνω δορυφορουμένῳ Δεσπότῃ· καὶ ὅπερ οὗτοί γε ἄνω, αὐτὸς κάτω διατελεῖς· οὕτω γὰρ ἠθέλησεν ὁ πάντων τεχνίτης, τὴν αὐτὴν λειτουργίαν ἄνωτε, καὶ κάτω τελεῖσθαι, καὶ αὐτὸς οὕτως ὤφθη πεποιηκώς· καὶ ἄνθρωπος ὀφθεὶς, δι' ἑαυτοῦ τὴν μεθ' ἡμῶν ἕνωσιν ἐξετέλεσε.

5. Μόνος ἄϋλος γὰρ ὢν, ὕλην ἐνεδύσατο θέλων, καὶ τοῖς κατ' αἴσθησιν ἠνώθη βροτοῖς, καὶ ἄκτιστος τῇ φύσει τελῶν, καὶ ἄναρχος, οὐ τῆς κτιστῆς ἀύλου τῶν νόων μετείληφε φύσεως, ἑνωθῆναι τῇ κτίσει βουληθεὶς, κτίσας δ' αὐτοὺς ἐκ μὴ ὄντων, κατὰ χάριν ἀύλους καὶ ἀθανάτους τούτους εἰργάσατο, καὶ δόξης μετέχειν αὐτοῦ δωρεὰν τούτοις, ἀναλόγως ἑκάστῳ, δίδωσιν, ἡμῶν δὲ τὴν κτιστὴν προσείληφε φύσιν, καὶ ὑποστατικῶς ἡμῖν ἥνωται, καὶ τῇ βροτείᾳ φύσει τῶν τῆς Θεότητος μεταδίδωσιν αὐχημάτων, ἐνδεδυμένος ἀχωρίστως, κοὐ ἀσυγχύτως αὐτήν· ἐν αὐτῷ γάρ φησι κατοικεῖ πᾶν τὸ πλήρωμα τῆς Θεότητος σωματικῶς· ὡράθη οὖν, καὶ πάλιν, ὡς ηὐδόκησε, καθορᾶται, καὶ ἑαυτὸν δέδωκεν ἡμῖν, καὶ ὑπὲρ ἡμῶν καὶ τανῦν αὖθις δίδωσι.

6. Καὶ τῶν τοιούτων ἔργων, ὦ πολλῆς ἀγαθότητος, ἡμεῖς λειτουργοί τε, καὶ ὑπηρέται, καὶ μύσται· τί τούτου μεῖζον; κατὰ τὸ ἐνεργεῖν τὰ μυστήρια ὑπὲρ ἀγγέλους τὴν ἀξίαν εἰλήφαμεν· ὦ τῆς χρηστότητος τοῦ Δεσπότου, ὃς πάντα περιέχει, καὶ ἀπερίληπτος, ἐν τόπῳ δι' ἡμᾶς· ὁ ἀναφὴς, κατεχόμενος· ὁ ἀόρατος, ἐν αἰσθήσει, ὁ νοὶ ἀκατάληπτος, τοῖς θνητοῖς μετεχόμενος· δι' ἡμῶν

Ἱερέως δηλαδὴ, μὲ τὴν λαβίδα, ἀλλὰ σὺ εἶσαι ὁ Σεραφεὶμ, Ἱερωσύνην ἠξιωμένος, καὶ προσκαλεῖς εἰς προσευχὰς, δὲν προσκαλεῖσαι, καὶ φέρεις ἄλλους νὰ ἐγγίζωσι πρὸς τὸν Θεὸν, σὺ ὁ κρατῶν, τελειόνων τὰ θεῖα, καὶ προσφωνῶν εἰς τοὺς πιστοὺς, καὶ νὰ προσέχωσι παραγγέλλων, καὶ θέτων αὐτοὺς πλησίον εἰς τὸν Χριστὸν, καὶ ὅλος ἄλλων ὢν ὁδὸς, καὶ πρὸς τὸ φῶς ὁδηγός.

4. Καὶ τί ἄλλο εἶσαι παρὰ χερουβεὶμ, βλέπων ὅλος διὰ τῶν μυστηρίων τὸν τὰ πάντα βλέποντα, καὶ Σεραφεὶμ πυρφόρος, τὸν ζῶντα κρατῶν ἄνθρακα, καὶ θρόνος, ὡς ἀναπαυόμενον ἔχων ἐν σοὶ τὸν πανταχοῦ παρόντα μὲ τὴν τελετὴν καὶ μὲ τὴν κοινωνίαν; καὶ ἄγγελος, ὡς ὑπερέτης αὐτοῦ, καὶ λειτουργός; καὶ ταῦτα εἶσαι οὐχὶ εἰς εἰκόνα τινὰ, διότι οὐδὲ εἰς τύπον διακονεῖς, ἀλλ' εἰς αὐτὸν τὸν Δεσπότην, τὸν δορυφορούμενον ἄνω ὑπὸ τῶν ἀΰλων δυνάμεων· καὶ ὅ,τι εἶναι ἐκεῖνοι ἄνω, τοῦτο εἶσαι σὺ κάτω· διότι οὕτως ἠθέλησεν ὁ πάντων τεχνίτης, ἡ αὐτὴ λειτουργία νὰ τελῆται καὶ ἄνω, καὶ κάτω· καὶ αὐτὸς ἐφάνη, ὅτι οὕτως ἔπραξε, καὶ ἄνθρωπος φανεὶς, δι' ἑαυτοῦ τὴν μεθ' ἡμῶν ἕνωσιν ἐξετέλεσε.

5. Διότι μόνος ἄϋλος ὢν, ὕλην ἐνεδύθη, θέλων, καὶ μὲ τοὺς αἰσθητοὺς ἡνώθη ἀνθρώπους· καὶ ἄκτιστος κατὰ τὴν φύσιν ὑπάρχων, καὶ κατὰ τὸν χρόνον ἄναρχος, δὲν μετέλαβε τὴν ἄϋλον κτιστὴν τῶν ἀγγέλων φύσιν, θελήσας νὰ ἑνωθῇ μὲ τὴν κτίσιν, κτίσας δὲ αὐτοὺς ἐκ μὴ ὄντων, κατὰ χάριν ἀΰλους, καὶ ἀθανάτους τούτους κατεσκεύασε, καὶ τὴν μετοχὴν τῆς δόξης αὐτοῦ δωρεὰν εἰς αὐτοὺς δίδει, ἀναλόγως εἰς τὸν καθένα· ἡμῶν δὲ τὴν κτιστὴν προσέλαβε φύσιν, καὶ καθ' ὑπόστασιν μὲ ἡμᾶς ἡνώθη, καὶ εἰς τὴν ἀνθρωπίνην φύσιν μεταδίδει τὰ ὑψώματα τῆς Θεότητος, ἐνδεδυμένος αὐτὴν ἀχωρί-

τε τῶν τῆς ταπεινῆς καὶ καταπεπτωκυίας φύσεως, διὰ τῆς δεδομένης ἡμῖν Ἱερωσύνης, ὡ τοῦ θαύματος, τοῖς μυστηρίοις γινόμενος, καὶ φαινόμενος, καὶ διδόμενος, καὶ φερόμενος, καὶ χορηγούμενος, καὶ οἰκιζόμενος, καὶ ἐνδυόμενος, καὶ ὀργιαζόμενος καὶ καταλλαττόμενος, καὶ ἱλεούμενος καὶ μεταλαμβανόμενος· τί καινότερον τῶν τοιούτων; τί μεῖζον ἀγαθὸν πρὸς ἀνθρώπους; τίς δύναμις ὑπερτέρα; τίς ἐξουσία, μείζους πλουτοῦσα χάριτας;

7. Ἰδοὺ ὁ χοῦς ἡμεῖς, καὶ πηλός τε, καὶ σκώληξ, ἐξουσίαι, καὶ δυνάμεις ὁρώμεθα, μᾶλλον δὲ καὶ πλείω τούτων δυνάμενοι τῇ τῆς Ἱερωσύνης δυνάμει· καὶ πλάσται γὰρ τῆς κρείττονος πλάσεως τῷ βαπτίσματι, καὶ τοῖς λοιποῖς μυστηρίοις, καὶ Θεοῦ υἱῶν πατέρες, καὶ θέσει Θεῶν ἐνεργοί, καὶ ἁμαρτίας ἀναιρέται, καὶ ἐλευθερωταὶ ψυχῶν, καὶ λύται δεσμῶν αἰωνίων, καὶ παραδείσου κλειδοῦχοι, καὶ τὰ Θεοῦ δυνάμενοι, καὶ αὐτοῦ δεικνύμεθα συνεργοὶ πρὸς σωτηρίαν ἀνθρώποις· μᾶλλον δὲ τί πρὸς ταῦτα ἡμεῖς; πόσων ὀφειλέται Θεῷ ἕνεκα τηλικούτων δώρων; ὁποῖοι δὲ εἶναι κεχρεωστήκαμεν; οὐδὲ εἰ κατὰ τὴν θεωρίαν ἦμεν τῶν πολυομμάτων ἐκείνων, ἱκανοὶ πρὸς τοιαῦτα· τίς γὰρ φύσις κτιστὴ τῶν τοῦ Θεοῦ ἀξία χαρίτων; αἱ πρῶται τῶν ἄνω τάξεις τρέμουσι, συστέλλονται, φρίττουσιν, αὐτὰ τὰ δι' ἡμῶν ἐνεργούμενα καθορῶσαι· καὶ γὰρ μᾶλλον θαυμάζουσι, τὸ πολυποίκιλον τῆς τοῦ Θεοῦ σοφίας διὰ τῆς Ἐκκλησίας καταμανθάνουσαι, ὡς ὁ Παῦλός φησι· καὶ αὗται μὲν ἐπιγινώσκουσι τὸ κτιστὸν ἑαυτῶν, καὶ τὸ ὑπέρμετρον τῆς τοῦ Θεοῦ ἀγαθότητος, δειλιῶσί τε, καὶ ἐκπλήκτως βοῶσι, καὶ τοῖς γινομένοις θαυμάζουσιν.

8. Ἡμεῖς δὲ τούτων τῶν θειοτάτων τε καὶ μεγίστων ὑπουργοὶ τυγχάνειν, καὶ ὑπερέται ἠξιωμένοι, ὁποίως διακείμεθα; τὴν φοβερὰν ἐξουσίαν ταύτην, καὶ φρικτό-

στως καὶ ἀσυγχύτως· διότι, λέγει ὁ ἀπόστολος, εἰς αὐτὸν κατοικεῖ ὅλη ἡ θεότης καθ' ὑπόστασιν· ἐβλέφθη λοιπὸν, καὶ πάλιν, καθὼς εὐδόκησε, βλέπεται, καὶ τὸν ἑαυτόν του ἔδωκεν εἰς ἡμᾶς, καὶ δι' ἡμᾶς καὶ τώρα πάλιν δίδει.

6. Καὶ τῶν τοιούτων ἔργων, ὦ πολλῆς ἀγαθότητος, ἡμεῖς εἰμεθα λειτουργοὶ, καὶ ὑπηρέται, καὶ διδάσκαλοι· τί μεγαλήτερον ἀπ' αὐτό; κατὰ τὴν ἐνέργειαν τῶν μυστηρίων ὑπὲρ τοὺς ἀγγέλους τὴν ἀξίαν ἐλάβομεν· ὦ τῆς ἀγαθότητος τοῦ Δεσπότου! ὁ ὁποῖος τὰ πάντα περιέχων, καὶ ἀπερίληπτος ὢν, εἰς τόπον εὑρίσκεται δι' ἡμᾶς· ὁ ἄπιαστος, εὑρίσκεται κατεχόμενος, ὁ ἀόρατος, αἰσθητὸς, ὁ εἰς τὸν νοῦν ἀκατάληπτος, ὑπὸ τῶν θνητῶν μετεχόμενος, καὶ δι' ἡμῶν τῶν ὄντων ἐκ τῆς ταπεινῆς καὶ ξεπεσμένης φύσεως μὲ τὴν δεδομένην εἰς ἡμᾶς Ἱερωσύνην, ὦ τοῦ θαύματος, εἰς τὰ μυστήρια παραγινόμενος, καὶ φαινόμενος, καὶ διδόμενος, καὶ φερόμενος, καὶ χορηγούμενος, καὶ κατοικιζόμενος, καὶ ἐνδυόμενος, καὶ θυόμενος, καὶ φιλιούμενος, καὶ ἐξιλεούμενος, καὶ μεταλαμβανόμενος· τί καινότερον ἀπὸ τὰ τοιαῦτα; τί μεγαλήτερον ἀγαθὸν εἰς τοὺς ἀνθρώπους; ποία δύναμις ἀνωτέρα: ποία ἐξουσία, πλουτοῦσα μεγαλητέρας χάριτας;

7. Ἰδοὺ ἡμεῖς τὸ χῶμα, καὶ ἡ λάσπη, καὶ ὁ σκώληξ, ἐξουσίαι, καὶ δυνάμεις βλεπόμεθα, μάλιστα δὲ καὶ περισσότερον ἀπ' αὐτὰς δυνατοὶ μὲ τὴν δύναμιν τῆς Ἱερωσύνης· διότι εἴμεθα καὶ πλάσται τῆς καλητέρας πλάσεως μὲ τὸ βάπτισμα, καὶ τὰ λοιπὰ μυστήρια, καὶ πατέρες υἱῶν Θεοῦ, καὶ ἐνεργοὶ Θεῶν κατὰ χάριν, καὶ ἀναιρέται τῆς ἁμαρτίας, καὶ ψυχῶν ἐλευθερωταὶ, καὶ λύται δεσμῶν αἰωνίων, καὶ κλειδοῦχοι τοῦ παραδείσου, καὶ δυνάμενοι νὰ πράττωμεν τὰ ἔργα τοῦ Θεοῦ, καὶ δεικνύμεθα εἰς τοὺς ἀνθρώπους συνεργοὶ αὐτοῦ πρὸς σωτη-

τάτην ἐγχείρησιν, ἔστιν ὅτε, εἰς ἀρχὴν (οἶμοι) παθῶν, καὶ ὕλην ἁμαρτίας, τὴν ἁμαρτίας καὶ παθῶν ἀναιρέτιν, ἀπεργαζόμεθα, εἰς ἐξουσίαν ἀρχικήν τε καὶ κοσμικὴν ταύτην ἔλκοντές τινες, καὶ πονηρῶς βιαζόμενοι, καὶ μανιωδῶς ἐπιπηδῶντες αὐτῇ, καὶ τὰ καθ' ὧν κατέστη, διενεργοῦντες, ἵνα ταύτης, φεῦ, ἐπιδράξωνται, εἴγε καὶ ταύτης οὕτω μετέχουσι, καὶ οὐ μακρύνονται μᾶλλον.

9. Τοῦ τοιούτου ὕψους εἰς ἔννοιαν οἱ κατ' ἀγγέλους ἐκεῖνοι τῶν ἁγίων γινόμενοι, κατὰ τὰ θειότατα φρίττοντες, ὡς εἴρηται, Σεραφείμ, τὸ μέγα τῆς Ἱερωσύνης ἔφευγόν τε, καὶ ὑπεστέλλοντο, ἀξιούμενοι δὲ ταύτης, ὅπως τὸν ἑαυτῶν ᾠκονόμουν βίον, δῆλον, ἐξ ὧν εἰργάσαντο· τούτων τῆς ἀξίας καὶ ἡμεῖς κοινωνοὶ, ἀγαπητὲ, θείᾳ χάριτι γεγονότες, ὡς δύναμις, ἐξακριβοῦν τὸν βίον, καὶ διευθύνειν κατ' ἐκείνους σπουδάσωμεν.

10. Τοῦτο τὸ ἔργον οὐχ ὅπως τῶν ἐλαχίστων ἡμῶν οὐκ ἔστιν ἔργον, ἀξίας τῆς ἡμετέρας ἀκόλουθον, ἀλλ' οὐδὲ τῆς τῶν ἄκρως κεκαθαρμένων ἐκείνων, καὶ τῶν κατ' ἀγγέλους, καὶ ἀγγέλων αὐτῶν, μόνης δὲ τῆς θείας τοῦτο τυγχάνει φύσεως ἔργον, τῆς τὰ ὄντα παραγαγούσης, μὴ ὄντα πρότερον, καὶ αὖθις συγκρατούσης, καὶ ἀλλοιοῦν δυναμένης, ὡς βούλεται· καὶ δῆλον ἐντεῦθεν· ἐπεὶ γὰρ ἡμεῖς μόνοι τῶν γεγονότων ἁπάντων τῆς ἀναμορφώσεως ἐχρήζομεν, συντριβέντες ἀθλίως, καὶ τὸ πρώην ἀπολέσαντες κάλλος, τοῦ ἀεὶ μὲν ὄντος, καὶ ἀθανάτου, καὶ ἀφθάρτου, καὶ ἀναλλοιώτου Θεοῦ παρακούσαντες, ὑπακούσαντες δὲ τοῦ ἐκ μὴ ὄντος γεγονότος ἀγαθοῦ, καὶ παραφθαρέντος ἑκουσίως, καὶ τὴν ἀθανασίαν ἀπολωλεκότος τὴν θείαν, θνητοῦτε καταστάντος τῇ διαστάσει τοῦ ἀθανάτου, εἰς τὴν χρείαν τῆς χάριτος ταύτης ἤλθομεν· εἰ γὰρ καὶ ζῶν, καὶ μένων ὁ ἀποστάτης δοκεῖ, ἀλλὰ τῆς ἀληθοῦς ζωῆς τῆς τοῦ Θεοῦ ἀπε-

ρίαν· μάλιστα δὲ τί πρὸς ταῦτα ἡμεῖς εἴμεθα; πόσα χρεωστοῦμεν εἰς τὸν Θεὸν διὰ τὰς τηλικαύτας δωρεάς; ὁποῖοι δὲ νὰ εἴμεθα ἐχρεωστούσαμεν; οὐδὲ ἀνίσως εἴμεθα κατὰ τὴν θεωρίαν τῶν πολυομμάτων ἐκείνων χερουβὴμ, εἴμεθα πάλιν ἱκανοὶ πρὸς τοιαῦτα· διότι ποία φύσις κτιστὴ εἶναι ἀξία τῶν χαρίτων τοῦ Θεοῦ; αἱ πρῶται τῶν ἄνω δυνάμεων τάξεις τρέμουσι, συγκέλλονται, φρίττουσιν, αὐτὰ τὰ δι' ἡμῶν ἐνεργούμενα βλέπουσαι· ἐπειδὴ περισσότερον θαυμάζουσι, καταμανθάνουσαι διὰ τῆς ἐκκλησίας τὸ πολυποίκιλον τῆς τοῦ Θεοῦ σοφίας, καθὼς ὁ Παῦλος λέγει· καὶ αὗται μὲν γνωρίζουσαι τὸ κτιστὸν ἑαυτῶν, καὶ τὸ ὑπέρμετρον τῆς τοῦ Θεοῦ ἀγαθότητος, καὶ φοβοῦνται, καὶ μὲ ἔκπληξιν φωνάζουσι, καὶ εἰς τὰ γινόμενα θαυμάζουσιν.

8. Ἡμεῖς δὲ, ἀξιωθέντες νὰ εἴμεθα ὑπουγοὶ, καὶ ὑπηρέται τῶν θειοτάτων τούτων, καὶ μεγίστων μυστηρίων, πῶς διακείμεθα; τὴν φοβερὰν ἐξουσίαν ταύτην, καὶ φρικτοτάτην ἐπιχείρησιν ἐνίοτε ἀρχὴν (ἀλλοίμονον) παθῶν, καὶ ὕλην ἁμαρτίας, τὴν φονεύτριαν τῆς ἁμαρτίας καὶ τῶν παθῶν, κάμνομεν, σύροντές τινες ἐξ ἡμῶν αὐτὴν εἰς ἐξουσίαν ἀρχοντικὴν καὶ κοσμικὴν, καὶ πονηρῶς βιαζόμενοι, καὶ μανιωδῶς πηδῶντες εἰς αὐτὴν, καὶ καθ' ὧν τινων αὐτὴ κατεστάθη, ἐκεῖνα αὐτοὶ ἐξ ἐναντίας πράττοντες, διὰ νὰ λάβωσιν (ἀλλοίμονον) αὐτὴν, ἂν καὶ ταύτην ἀπολαμβάνωσι μ' αὐτὸν τὸν τρόπον, καὶ δὲν ἀπομακρύνονται μάλιστα περισσότερον ἀπ' αὐτήν.

9. Τὸ τοιοῦτον ὕψος ἐννοοῦντες οἱ ὡς ἄγγελοι ἐκεῖνοι ἅγιοι, φρίττοντες, κατὰ τὰ θειότατα Σεραφεὶμ, καθὼς ἐρρέθη, τὸ μεγαλεῖον τῆς Ἱερωσύνης καὶ ἔφευγον, καὶ ἐφοβοῦντο· ἀλλ' ὅταν αὐτὴν ἠξιώνοντο, πῶς τὴν ζωὴν αὐτῶν οἰκονόμουν, φανερὸν γίνεται ἐξ ἐκείνων, τὰ ὁποῖα ἔπραξαν· τούτων τῆς ἀξίας καὶ ἡμεῖς ἀγαπητὲ,

στέρηται, ἀλλοιωθεὶς αὐτοθελῶς τὴν πονηρὰν ἀλλοίωσιν, καὶ ἐναντίος κατὰ τὸ δοκοῦν αὐτῷ ὑπάρξας τῷ πεποιηκότι αὐτὸν Δεσπότῃ, καὶ διὰ τοῦτο ἀπωλείας τῆς ἴσης αὐτῷ, καὶ ἡμῖν, αὐτῷ πεπεισμένοις, παραίτιος γέγονεν· ἀλλ᾽ ἐκεῖνος μὲν ἀποστάτης μένει, καὶ ἡ κακία αὐτῷ ἀναπόβλητος, ἡμεῖς δὲ καὶ μετὰ τὸ πεσεῖν ἐγερθῆναι χώραν εἰλήφαμεν ἀγαθότητι τοῦ πεποιηκότος· ὅτι ἐκεῖνος μὲν οὐκ ἀπάτῃ πέπτωκεν· οὐδὲ γὰρ σαρκὸς πάχει, καὶ ὕλῃ συμπέπλεκτο· ἑκουσίως δὲ, οὗπερ ἀληθῶς τὴν γνῶσιν εἶχεν, ἀπεπήδησεν ἀγαθοῦ· ἐντεῦθεν οὖν καὶ μετανοίας χώραν οὐκ ἔχων, ἐθελοκακῶν μᾶλλον μένει, καὶ τῇ πονηρίᾳ πλατύνεται.

11 Ἡμεῖς δὲ, αἰσθήσει κλαπέντες, καὶ πλάνῃ τούτου πονηρᾷ, χάριν εἰλήφαμεν μετανοίας, ὡς, εἰ τοῦ κακοῦ γεγονότες ἐν πείρᾳ, τούτου καταφρονήσωμεν, εἰς αἴσθησίντε τῶν ἀληθῶν καὶ θείων, ὧν ἐκπεπτώκαμεν γεγονότες, μεταμεληθῶμεν, αὖθις ἀνακληθῶμεν, καὶ τῆς ἀπάτης ἐκείνης χάριν ἐλεηθῶμεν, τῆς θείας δὲ πάλιν μεταλάβωμεν ἀγαθότητος.

12 Ἐπεὶ οὖν διὰ ταῦτα καὶ προφῆται, καὶ νόμος, καὶ τελετὴ πᾶσα τούτου, καὶ τελευταῖον θεοῦ ἐνανθρώπησις, ἵνα καὶ διδαχθῶμεν τὴν πτῶσιν, καὶ ταύτης ἀποστάντες, καὶ τοῦ φθείραντος ἡμᾶς, καὶ πλανήσαντος, γενώμεθα, ὡς τὸ πρώην, μᾶλλον δέ γε καὶ κρεῖττον, ὡς τῆς ἡμετέρας, ὡς εἴρηται, φύσεως τῷ ποιητῇ ἑνωθείσης, τοῦτο ἤδη καὶ γέγονε, καὶ διὰ τῆς ἐνανθρωπήσεως ἀνεκλήθημεν τοῦ φιλανθρωποτάτου Δεσπότου.

13 Πλὴν ἐπειδήπερ, τὸν σαρκωθέντα ἐνταῦθα πάντοτε μένειν, οὐ δυνατὸν ἦν· οὐδὲ γὰρ φύσεως ἀνθρωπίνης τοῦτο, ὅρον ζωῆς λαβούσης μετὰ τὸ ἐπιτίμιον· καὶ τὴν σάρκα δὲ τῷ ἀθανάτῳ ἀθανατίσαντα, οὐκ ἦν δυνατὸν, αὖθις ὁρᾶσθαι θνητοῖς, καὶ ἀσεβέσι μᾶλλον, ἢ πλημ-

θεία χάριτι κοινωνοὶ γενόμενοι, ἂς σπουδάσωμεν μὲ ὅλην ἡμῶν τὴν δύναμιν νὰ ἐξακριβώσωμεν, καὶ νὰ διευθύνωμεν τὴν ζωὴν ἡμῶν, καθὼς ἐκεῖνοι.

10. Τοῦτο τὸ ἔργον οὐχὶ μόνον τῶν ἐλαχίστων ἡμῶν δὲν εἶναι ἔργον ἀκόλουθον τῆς ἡμετέρας ἀξίας, ἀλλ' οὐδὲ τῆς ἀξίας τῶν ἄκρως κεκαθαρμένων ἐκείνων, καὶ τῶν ὡς ἀγγέλων, καὶ τῶν ἀγγέλων αὐτῶν, ἀλλ' εἶναι τοῦτο ἔργον μόνης τῆς θείας φύσεως, ἥτις τὰ ὄντα παρήγαγε, μὴ ὄντα πρότερον, καὶ πάλιν συγκρατεῖ αὐτὰ, καὶ δύναται νὰ μετασχηματίσῃ αὐτὰ, ὡς βούλεται· καὶ φανερὸν γίνεται τοῦτο ἐντεῦθεν· ἐπειδὴ ἡμεῖς μόνοι ἀπὸ ὅλα τὰ γεγονότα εἴχομεν χρείαν τῆς ἀναμορφώσεως, διὰ τὸ νὰ συνετρίβημεν ἀθλίως, καὶ τὸ ἀπ' ἀρχῆς κάλλος ἡμῶν ἀπωλέσαμεν, ἐπειδὴ παρηκούσαμεν μὲν εἰς τὸν ἀεὶ ὄντα, καὶ ἀθάνατον, καὶ ἄφθαρτον καὶ ἀναλλοίωτον Θεὸν, ὑπηκούσαμεν δὲ εἰς τὸν ἐκ μὴ ὄντος γεγονότα κατ' ἀρχὰς ἀγαθὸν, καὶ παραφθαρέντα ἔπειτα ἑκουσίως, καὶ ἀπολέσαντα τὴν θείαν ἀθανασίαν, καὶ καταστάντα θνητὸν μὲ τὴν ἀπὸ τοῦ ἀθανάτου Θεοῦ διαχώρισιν, εἰς τὴν χρείαν τῆς χάριτος ταύτης ἤλθομεν· διότι ἂν καὶ ζῶν, καὶ μένων ὁ ἀποστάτης νομίζεται, ἀλλὰ τὴν ἀληθινὴν τοῦ Θεοῦ ζωὴν ἀπεστερήθη, ἀλλοιωθεὶς αὐτοθελῶς τὴν πονηρὰν ἀλλοίωσιν, καὶ ἐναντίος γενόμενος κατὰ τὴν ἀρέσκειάν του εἰς τὸν ποιήσαντα αὐτὸν Δεσπότην, καὶ διὰ τοῦτο ἔγεινε πρόξενος καὶ εἰς τὸν ἑαυτόν του, καὶ εἰς ἡμᾶς τοὺς πεισθέντας εἰς αὐτὸν, ἀπωλείας τῆς ἴσης· ἀλλ' ἐκεῖνος μὲν ἀποστάτης μένει, καὶ ἡ κακία εἰς αὐτὸν εἶναι ἀναπόβλητος, ἡμεῖς δὲ καὶ μετὰ τὴν πτῶσιν τρόπον ἐγέρσεως ἐλάβομεν διὰ τὴν ἀγαθότητα τοῦ Ποιητοῦ ἡμῶν· διότι ἐκεῖνος μὲν δὲν ἔπεσε μὲ ἀπάτην· ἐπειδὴ οὐδὲ μὲ πάχος, καὶ ὕλην σαρκὸς εἶναι συμπεπλεγμένος, ἀλλ ἑκουσίως ἀπεπήδησεν ἀπὸ τὸ

μελοῦσιν ἀνθρώποις, καὶ τούτων ἐνεργεῖν τὴν ἀνάπλασιν· ὅτι καὶ παρ' ἀξίαν τοῦ θείου καὶ ἀφθάρτου, καὶ ἀλήπτου σώματος ἐκείνου τοῦτο ἦν· καὶ ὅτι οὐδὲ παρὰ πάντων ἀνθρώπων, αὐτεξουσίῳ χρωμένων, ὑπακούεσθαι εἶχεν ἄν, καὶ τὰ ὑπὲρ αὐτῶν ἐνεργεῖν, ἔμελλε δὲ μᾶλλον καὶ πάλιν ἀθετεῖσθαι, καὶ, εἰδυνατὸν, πάσχειν, καὶ θνήσκειν ἀπειράκις, ὡς καὶ ἠθετήθη, καὶ ἀθετεῖται, καὶ ἔπαθε, καὶ πάσχει πάλιν διὰ τῶν αὐτοῦ, πάντοτε πασχόντων ὑπὲρ αὐτοῦ· διὰ ταῦτα τοίνυν αὐτὸς μὲν ἀνελήφθη, καὶ τοῦτο ποιῶν ὑπὲρ ἡμῶν, ὁ ἀχωρίστως μένων ἐν κόλποις τοῖς πατρικοῖς, καὶ πανταχοῦ παρὼν πάντοτε, τὸ σῶμα συνανυψῶν, καὶ τῷ Πατρὶ προσάγων, ὡς δῶρον, καὶ σύνεδρον ποιῶν ἄνω, ὑπεράνω πάσης ἀρχῆς, καὶ ἐξουσίας, καὶ δυνάμεως, ὡς ἔφη Παῦλος, καταστησάμενος, καὶ ὁμόθεον ἀποδείξας, δοξαζόμενον, καὶ προσκυνοῦμενον παρὰ πάσης τῆς κτίσεως. ὅ καὶ ὑπὲρ ἡμῶν ἀεὶ κεῖται θῦμα, καὶ προσφέρεται τῷ Πατρὶ, καὶ παράκλητός ἐστι, καὶ ἱλασμὸς, καὶ λυτήριον, καὶ μετοχὴ, καὶ δῶρον, καὶ βραβεῖον, καὶ πᾶσα ἀπόλαυσις.

Ἐπεὶ οὖν ταῦτα οὕτως ἐξετελέσθη, καὶ αὐτὸς μὲν ἄνω ἐκ δεξιῶν τοῦ Πατρὸς, οἱ σωζόμενοι δὲ ἐν χρείᾳ τοῦ σώζοντός εἰσιν, ὁ Σωτὴρ τὴν χάριν τοῦ σωτηρίου, ὡ τῆς πολλῆς εὐσπλαγχνίας, τοῖς ἴσοις τὴν φύσιν, ἤτοι ὁμοιοπαθέσιν ἀνθρώποις, τοῖς σωζομένοις παρέσχετο· ἐπεὶ καὶ αὐτὸς, σῶσαι θέλων ἀνθρώπους, κατ' ἀνθρώπους ἐγένετο, οὐκ ἀγγέλοις τοῦτο παρασχὼν, ὡς εἴρηται· ὅτι οὐδ' ἀγγέλοις ἠνώθη, εἰμὴ νοητῶς μόνον· οὐδὲ γὰρ χρεία τούτοις ἀνακαινίσεως· σωτῆρας οὖν ἀνθ' αὑτοῦ, καὶ ψυχῶν πλάστας, καὶ πρὸς οὐρανὸν ὁδηγοὺς, καὶ φῶς, καὶ ζωὴν, καὶ πατέρας, καὶ ποιμένας, καὶ φύλακας τοὺς Ἱερεῖς κατεστήσατο, τὴν αὐτοῦ δύναμιν κεκτημένους, οὐχ ὑπὲρ ἑαυτῶν γεγονότας, οὐδὲ δι' αὐτοὺς μόνον, ἀλλ'

ἀγαθὸν, τοῦ ὁποίου ἀληθῶς τὴν γνῶσιν εἶχεν· ἐκ τούτου λοιπὸν καὶ τῆς μετανοίας τὸ μέσον μὴ ἔχων, ἐθελοκακῶν μᾶλλον μένει, καὶ εἰς τὴν κακίαν πλατύνεται.

11. Ἡμεῖς δὲ ἀπατηθέντες μὲ τὴν αἴσθησιν, καὶ τὴν πλάνην τούτου τὴν πονηρὰν, χάριν ἐλάβομεν μετανοίας, ὥστε ἀνίσως δοκιμάσαντες τὸ κακὸν, καταφρονήσωμεν ἔπειτα αὐτὸ, καὶ αἰσθανθέντες τὰ ἀληθῆ καὶ θεῖα, ἀπὸ τὰ ὁποῖα ἐξεπέσαμεν, μετανοήσωμεν, νὰ ἀνακαλεσθῶμεν πάλιν, καὶ διὰ τὴν ἀπάτην ἐκείνην νὰ ἐλεηθῶμεν, καὶ τὴν θείαν πάλιν νὰ ἀπολαύσωμεν ἀγαθότητα.

12. Ἐπειδὴ λοιπὸν διὰ ταῦτα καὶ προφῆται, καὶ νόμος, καὶ ἡ τελετὴ αὐτοῦ ὅλη, καὶ ἐπὶ τέλους ἡ ἐνανθρώπησις τοῦ Θεοῦ Λόγου, ὅπως καὶ τὴν πτῶσιν ἡμῶν νὰ διδαχθῶμεν, καὶ ἀπομακρυνθέντες ἀπ' αὐτὴν, καὶ ἀπὸ τὸν φθείραντα ἡμᾶς, καὶ πλανήσαντα διάβολον, νὰ γένωμεν, ὡς εἴμεθα πρότερον, μάλιστα δὲ καὶ καλήτερα, ὡσὰν ὁποῦ ἡ φύσις ἡμῶν, καθὼς ἐρρέθη, ἠνώθη μὲ τὸν Ποιητὴν ἡμῶν, τοῦτο τώρα καὶ ἔγεινε, καὶ διὰ τῆς ἐνανθρωπήσεως τοῦ φιλανθρωποτάτου Δεσπότου ἀνεκαλέσθημεν.

13. Πλὴν ἐπειδὴ δὲν ἦτον δυνατὸν νὰ μένῃ ἐδῶ πάντοτε ὁ σαρκωθεὶς, ἐπειδὴ οὐδὲ εἶναι ἴδιον τοῦτο τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως, λαβούσης μετὰ τὸ ἐπιτίμιον τῆς παραβάσεως προσδιορισμὸν ζωῆς· καὶ ἐπειδὴ ἀθανατίσας διὰ τοῦ θανάτου τὴν σάρκα, δὲν ἦτον δυνατὸν νὰ βλέπηται πάλιν ὑπὸ τῶν θνητῶν, καὶ ἀσεβῶν μᾶλλον, ἢ πλημμελούντων ἀνθρώπων, καὶ νὰ ἐνεργῇ τὴν ἀνάπλασιν τούτων, ὅτι καὶ ἀνάξιον τοῦ θείου, καὶ ἀφθάρτου, καὶ ἀλήπτου σώματος ἐκείνου τοῦτο ἦτον, καὶ διότι οὐδὲ παρ' ὅλων τῶν ἀνθρώπων, αὐτεξουσίων ὄντων, ἠδύνατο νὰ ὑπακούηται, καὶ νὰ ἐνεργῇ τὴν σωτηρίαν αὐτῶν, ἔμελλε δὲ μάλιστα καὶ πάλιν νὰ ἀθετῆται, καὶ, εἰ δυ-

ὑπὲρ ἄλλων τοῦτό γε καταστάντας· φροντιστέον τοίνυν, ὁπόση δύναμις, ὡς πρὸς τὸ τοῦ μυστηρίου ὕψος ἑαυτοὺς ἱκανοὺς παρέχειν, ὡς ἐγχωρεῖ, ὡς ὀφείλει, θεοῦ δύναμιν, καὶ ἐξουσίαν, καὶ χάριν ἐπὶ γῆς τινας κεκτημένους, καὶ οὕτως οὐχ ἑαυτοὺς μόνον ὠφελεῖν δυναμένους, ἀλλὰ τῶν πολλῶν χάριν μᾶλλον αὐτοὺς παρέχειν, καὶ τοῦτο μέχρι θανάτου· οὕτω καὶ γὰρ τὸ ἀρχέτυπον· τὴν ψυχήν μου γάρ φησι τίθημι ὑπὲρ τῶν προβάτων· καὶ Πέτρος δὲ, Χριστὸς φησιν ἔπαθεν ὑπὲρ ἡμῶν· καὶ Παῦλος περὶ τοῦ πατρὸς λέγει, ὃς τοῦ ἰδίου υἱοῦ οὐκ ἐφείσατο, ἀλλ' ὑπὲρ ἡμῶν πάντων παρέδωκεν ἑαυτόν.

15 Καὶ ταῦτα μὲν κοινὰ πᾶσιν Ἱερεῦσιν· τί δὲ καὶ τοῖς τὸ θεῖον σχῆμα, καὶ σταυροφόρον ἐνδεδυμένοις; οὐ τῆς πτωχείας τοῦτο σημεῖον τοῦ Ἰησοῦ; τοῦ Σταυροῦ σύμβολόν ἐστι, τοῦ θανάτου εἰκών, ὅλων τῶν ἄνω μελέτημα, τῶν κάτω πάντων ἀπόθεσις· διὸ καὶ οἱ ἐν γνώσει τούτου μύσται ποτὲ, τὸ ὕψος τῆς ἱερᾶς δόξης ἔφευγον, οὐχ ὅτι φευκτὸν ἡ Ἱερωσύνη, ἀλλ' ὅτι ἱκανῆς δεῖται καὶ μεγάλης, τῆς μελλούσης οἰκονομεῖν τὰ ἱερὰ ἔργα ψυχῆς, καὶ καθαρᾶς μὲν, ὡς δυνατὸν, προθύμου δὲ ὑπὲρ ὠφελείας τῶν ἀδελφῶν, ὅτι καὶ θεοῦ ἔργον, καὶ ἀγαπητὸν αὐτῷ, καὶ δι' ἀγάπην δεδομένον, ὡς καὶ τὸν Πέτρον Χριστὸς ἐδίδαξε· παρητοῦντο τοίνυν, ὡς ὑπὲρ αὐτοὺς λογιζόμενοι τὴν μεγάλην Ἱερωσύνην οἱ ταπεινόφρονες ἐκεῖνοι Πατέρες.

16 Νῦν δὲ παρὰ τῶν τὸ σχῆμα ἐκεῖνο ἐνδεδυμένων τοῦτο διώκεται μᾶλλον, καὶ τούτοις δίδοσθαι, διὰ τὸ μέγα τῆς ἀξίας, ὑψηλόντε, καὶ καθαρὸν, ἄξιον κρίνεται τοῖς πολλοῖς· ὅτι καὶ τῆς δυνατῆς, καὶ κεκαθαρμένης τοῦτο δεῖται ψυχῆς· καθαρότης δὲ καὶ εὐλάβεια συντρέχει μᾶλλον τῷ σχήματι· καὶ ἡ τοιαύτη τῶν πολλῶν δόξα καλλίστη, καὶ τῶν καθόλου μᾶλλον τῆς ἐκκλησίας, καὶ

νατὸν, νὰ πάσχῃ, καὶ νὰ ἀποθάνῃ ἀπειράκις, καθὼς καὶ ἠθετήθη, ἀθετεῖται, καὶ ἔπαθε, καὶ πάσχει πάλιν διὰ τῶν ἐδικῶντου, πασχόντων πάντοτε δι' αὐτόν· διὰ ταῦτα λοιπὸν αὐτὸς μὲν ἀνελήφθη εἰς οὐρανούς, κάμνοντας καὶ τοῦτο δι' ἡμᾶς, ὁ ἀχωρίστως μένων εἰς τοὺς κόλπους τοὺς πατρικούς, καὶ πανταχοῦ παρὼν πάντοτε, τὸ σῶμα συνανυψῶν, καὶ εἰς τὸν Πατέρα προσφέρων, ὡς δῶρον, καὶ συγκάθεδρον κάμνων ἄνω, καταστησάμενος αὐτὸ ὑπεράνω πάσης ἀρχῆς, καὶ ἐξουσίας, καὶ δυνάμεως, καθὼς εἶπεν ὁ Παῦλος, καὶ ἀποδείξας ὁμόθεον, δοξαζόμενον καὶ προσκυνούμενον ἀπὸ ὅλην τὴν κτίσιν, τὸ ὁποῖον καὶ δι' ἡμᾶς πάντοτε κεῖται θῦμα, καὶ προσφέρεται εἰς τὸν Πατέρα, καὶ Παράκλητος εἶναι, καὶ συγχώρησις, καὶ ἐλευθέρωσις, καὶ μετοχὴ, καὶ δῶρον, καὶ βραβεῖον, καὶ κάθε ἀπόλαυσις.

14. Ἀφοῦ λοιπὸν ταῦτα οὕτως ἐξετελέσθησαν, καὶ αὐτὸς μὲν κάθεται ἄνω ἐκ δεξιῶν τοῦ Πατρὸς, οἱ σωζόμενοι δὲ ἄνθρωποι τοῦ σώζοντος χρείαν ἔχουσιν, ὁ Σωτὴρ τὴν χάριν τοῦ σωτηρίου, ὦ τῆς πολλῆς εὐσπλαγχνίας, εἰς τοὺς ἴσους κατὰ τὴν φύσιν, ἤγουν εἰς τοὺς ὁμοιοπαθεῖς ἀνθρώπους τοὺς σωζομένους ἔδωκεν· ἐπειδὴ καὶ αὐτὸς, θέλοντας νὰ σώσῃ ἀνθρώπους, ὡς τοὺς ἀνθρώπους ἔγεινεν, οὐχὶ εἰς τοὺς ἀγγέλους τοῦτο δώσας, καθὼς ἐῤῥέθη· διότι οὐδὲ μὲ ἀγγέλους ἠνώθη, εἰ μὴ μόνον νοητῶς· ἐπειδὴ οὐδὲ χρείαν ἀνακαινίσεως αὐτοὶ εἶχον· κατέστησε λοιπὸν ἀντὶ τοῦ ἑαυτοῦτου τοὺς Ἱερεῖς καὶ ψυχῶν πλάστας, καὶ πρὸς οὐρανὸν ὁδηγοὺς, καὶ φῶς, καὶ ζωὴν, καὶ πατέρας, καὶ ποιμένας, καὶ φύλακας, ἔχοντας τὴν δύναμιν αὐτοῦ, οὐχὶ γενομένους ταῦτα διὰ τὸν ἑαυτόν των, οὐδὲ δι' ἑαυτοὺς μόνον, ἀλλὰ καταστάντας τοῦτο δι' ἄλλους· ἂς φροντίζωμεν λοιπὸν μὲ ὅλην ἡμῶν τὴν δύναμιν νὰ παρέχωμεν τοὺς ἑαυτοὺς

κατὰ τοσοῦτον βεβαιωθεῖσά ἐστιν, ὡς καὶ τὴν πρόστασίαν τῆς ἐκκλησίας πάσης σχεδὸν τοῖς μοναχοῖς ἐγχειρίζεσθαι, καὶ ἐξετάζων ἤδη, σπανιάκις εὕροις τινά ποτε τῶν ἐν τῷ κόσμῳ Ἱεραρχίας ἠξιωμένον, τοῖς μοναχοῖς δὲ τοῦτο ὥσπερ ἀποκεκλήρωται· καὶ ἴδοις ἄντινας ἐκ τοῦ κοσμικοῦ βίου πρὸς ἱεραρχίαν ἀναγομένους, καὶ τοῦτο δὴ παρὰ τῆς ἐκκλησίας ἀπαιτουμένους, τὸ τῶν μοναχῶν πρότερον ἔνδυμα ἐπενδύσασθαι.

17 Ἀλλὰ ταῦτα μὲν κρίσις κοινὴ τῶν πιστῶν, καὶ τῶν τῆς ἐκκλησίας θείων προστατῶν, μᾶλλον τῷ σχήματι τῷ θείῳ, κατὰ τὴν ἄνωθεν τούτου τάξιν καὶ τὸ ἐπάγγελμα ἀπονεμόντων τὴν τιμήν· ἡ τῶν πολλῶν δὲ οὐκ ἀγαθὴ γνώμη τὰ πάντα παρέφθειρε, καὶ τὰ τοῦ σχήματος ἠχρειώθη, φεῦ, καὶ παρατέθραυσται, καὶ τῆς Ἱεραρχίας ἐπειλημμένοι τινὲς, οὐχ ὥσπερ ἐχρῆν ταύτην οἰκονομοῦσιν· ἀλλ' ὥστε μὲν μόνον τῆς θειοτάτης ἀξίας ἐπιτυχεῖν σπεύδουσιν, ὅση δύναμις, καὶ πάντα πράττουσιν ἐπὶ τούτῳ, οὐδὲν δὲ τῶν κατ' ἀξίαν αὐτῆς διενεργοῦσιν, ἔστιν ὅτε δὲ μάλιστα καὶ τὰ κατ' αὐτῆς, καθ' ἑαυτῶν δὲ μᾶλλον ποιοῦσι· δέον γὰρ μὴ διὰ τοῦτο τὸ σχῆμα ἐνδύεσθαι, τῷ σκοπῷ δὲ τούτου προσέχειν, καὶ τῆς Ἱερωσύνης δὲ ἀξιωθέντας, πρὸς τοῦτο ἀπολεγέντας, εὐλαβεστέρους δείκνυσθαι, καὶ τῷ ταπεινωθέντι συνταπεινοῦσθαι Δεσπότῃ, οὗ τὴν τάξιν καὶ τὴν εἰκόνα εἰλήφασιν, ἔστιν ὁρᾷν ἐπάρσεως μᾶλλον τὴν θείαν τάξιν ταύτην, καὶ τύφου πολλοῖς γενομένην αἰτίαν, οὐ παρ' αὐτὴν, παρὰ δὲ τὴν ἡμετέραν οὐ πρὸς τὸν θεῖον νοῦν τεταμένην προαίρεσιν, πρὸς μόνα δὲ κεχηνυίαν, καὶ ὅλην ἐκκρεμαμένην, τὰ κάτω καὶ ἐν αἰσθήσει.

18 Ὀφείλομεν δὲ μὴ οὕτω σκοπεῖν· εἰ γὰρ καὶ κατ' ἐμαυτοῦ ταῦτα γράφω, τοῖς αὐτοῖς λογισμοῖς τῆς οἰήσεως πολλάκις ἐχόμενος, ἀλλ' οὐ παραιτήσομαι, καὶ ὅ-

ἡμῶν ἱκανοὺς ὡς πρὸς τὸ τοῦ μυστηρίου ὕψος, ὡς εἶναι δυνατὸν, ὡς εἶναι χρέος, ὥς τινες ἔχοντες ἐπὶ τῆς γῆς Θεοῦ δύναμιν, καὶ ἐξουσίαν, καὶ χάριν, καὶ οὕτως ὄχι μόνον τὸν ἑαυτόν μας δυνάμενοι νὰ ὠφελῶμεν, ἀλλὰ νὰ παρέχωμεν τὸν ἑαυτόν μας μᾶλλον διὰ τοὺς πολλοὺς, καὶ τοῦτο νὰ πράττωμεν ἕως καὶ αὐτοῦ τοῦ θανάτου· ἐπειδὴ καὶ τὸ ἀρχέτυπον ὁ Χριστὸς οὕτως ἔπραξε· διότι τὴν ζωήν μου, λέγει, θυσιάζω διὰ τὰ πρόβατα· καὶ ὁ Πέτρος δὲ λέγει, ὁ Χριστὸς ἔπαθε δι' ἡμᾶς, καὶ ὁ Παῦλος διὰ τὸν Πατέρα λέγει: ὅς τις δὲν ἐλυπήθη τὸν ἴδιον υἱόν, ἀλλὰ δ' ὅλους ἡμᾶς ὁ υἱὸς παρέδωκε τὸν ἑαυτόν του.

15. Καὶ ταῦτα μὲν εἶναι χρέη κοινὰ ὅλων τῶν Ἱερέων· τί δὲ θέλομεν εἰπῇ καὶ πρὸς τοὺς ἐνδεδυμένους τὸ θεῖον σχῆμα καὶ σταυροφόρον; δὲν εἶναι τοῦτο σημεῖον τῆς πτωχείας τοῦ Υἱοῦ; σύμβολον εἶναι τοῦ σταυροῦ, εἰκὼν τοῦ θανάτου, μελέτη ὅλων τῶν ἄνω, τῶν κάτω ὅλων ἀπόρριψις· διὰ τοῦτο καὶ οἱ γνωρίζοντες τοῦτο διδάσκαλοί ποτε, τὸ ὕψος τῆς ἱερᾶς δόξης ἔφευγον, οὐχὶ διότι εἶναι φευκτὴ ἡ ἱερωσύνη, ἀλλὰ διότι χρειάζεται ἱκανὴν, καὶ μεγάλην ψυχὴν, τὴν μέλλουσαν νὰ οἰκονομῇ τὰ ἱερὰ ἔργα, καὶ καθαρὰν μὲν, ὅσον εἶναι δυνατὸν, πρόθυμον δὲ διὰ τὴν ὠφέλειαν τῶν ἀδελφῶν· διότι καὶ Θεοῦ ἔργον εἶναι, καὶ ἀγαπητὸν εἰς αὐτὸν, καὶ δι' ἀγάπην δεδομένον, καθὼς καὶ τὸν Πέτρον ὁ Χριστὸς ἐδίδαξε· παρητοῦντο λοιπὸν οἱ ταπεινόφρονες ἐκεῖνοι πατέρες, ὡς λογιζόμενοι τὴν μεγάλην ἱερωσύνην ἀνωτέραν ἑαυτῶν.

16. Τώρα δὲ ζητεῖται περισσότερον τοῦτο παρὰ τῶν ἐνδεδυμένων τὸ σχῆμα ἐκεῖνο, καὶ κρίνεται ὑπὸ τῶν πολλῶν ἄξιον νὰ δίδεται εἰς αὐτοὺς διὰ τὸ μεγαλεῖον τῆς ἀξίας, καὶ τὸ ὑψηλὸν, καὶ καθαρόν· διότι καὶ τὴν δυνατὴν, καὶ κεκαθαρμένην τοῦτο χρειάζεται ψυχήν· κα-

σον ἐννοῶ θεῖον εἶναι, καὶ ὀφειλόμενον λέγειν, καὶ μετὰ τῶν ἄλλων καὶ ἐμαυτὸν ἐξελέγχειν· ἀδύνατον γὰρ μὴ ὄνησίν τινα γίνεσθαι τῇ μνήμῃ καὶ ἐννοίᾳ τῶν ἀγαθῶν ἐν ἡμῖν, καὶ ὑπὸ μὴ δεόντων λογισμῶν κλεπτομένοις· τὸ γὰρ ἐννοίας μὴ δέχεσθαι, καὶ προσβολὰς λογισμῶν ἡμᾶς, τῶν οὐκ ἐφ' ἡμῖν, καὶ τὸ ἀπατᾶσθαι ἐπισυμβαίνειν, πέφυκεν ἡμῖν, ἀλλοιώσει κεκρατημένοις· ἀλλὰ τὸ ἐννοεῖν τὸ συνοῖσον, καὶ αὖθις ἐπανάγεσθαι πρὸς τὸ κρεῖττον, τῶν ἐφ' ἡμῖν· τοῦτο οὖν παρορῶντες, ὑπ' εὐθύνην ἂν εἴημεν· ἄλλως τε καὶ τὸ μεριμνᾷν περὶ καλλίστων ἀεί, πέφυκέ τι θειότερον ἀποτίκτειν.

19 Λοιπὸν ὀφείλομεν ἐξετάζειν τίνος ἐσμὲν ὑπηρέται, καὶ τίνος ἔργου διάκονοι, καὶ τὴν εἰκόνα φέρομεν τίνος. Θεοῦ τοίνυν ἐσμὲν ὑπηρέται, τοῦ κτίσαντος τὰ πάντα, καὶ εἶναι εὖ εἶναι ποιήσαντός τε, καὶ ἀεὶ βουλομένου, καὶ μεταβεβλημένων ἑκουσίως εἰς τὸ κακῶς εἶναί τινων, καὶ μᾶλλον ἀνθρώπων, αὖθις εἰς τὸ εὖ εἶναι ἀποκαταστῆσαι θελήσαντός τε, καὶ εὐδοκήσαντος, καὶ ἐνεργοῦντος τοῦτο διὰ τῶν ἱερέων· ἔργου δὲ διάκονοι ὑπάρχομεν τοῦ μεγίστου· ᾧ γὰρ ἠνώθη τὰ ἐπὶ γῆς τοῖς ἄνω, καὶ ἡ ἔχθρα ἐλύθη, καὶ Θεὸς βροτοῖς κατηλλάγη, καὶ πλάνη πέπαυται πᾶσα, καὶ δαιμόνων κράτος ὤλετο, καὶ ἄνθρωποι μετ' ἀγγέλων, καὶ υἱοὶ Θεοῦ, καὶ Θεοὶ γεγόναμεν κατὰ χάριν, τούτου ἐνεργοί, λειτουργοί, οἰκονόμοι, μύσται τυγχάνομεν ἀπορρήτως· εἰκόνα δὲ φέρομεν, ὡς θείαντε, καὶ μεγίστην, κατὰ τὴν ἀξίαν ἕκαστος ἀναλόγως. Ἐπίσκοπος γὰρ εἰκὼν Ἰησοῦ, καὶ μετ' αὐτὸν πρεσβύτερος κατὰ τὸ θύειν τὰ μυστικά· τοῖς δ' ἄλλοις χαρίσμασιν Ἐπίσκοπος μὲν, εἰκὼν τοῦ τῶν φώτων Πατρὸς, παρ' ᾧ πᾶσα δόσις ἀγαθὴ, καὶ πᾶν δώρημα τέλειον, καὶ φωτιστικὸς διὰ ταῦτα· πρεσβύτερος

θαρότης δὲ καὶ εὐλάβεια συντρέχει περισσότερον εἰς τὸ σχῆμα τοῦτο· καὶ ἡ τοιαύτη τῶν πολλῶν δόξα εἶναι καλλίστη, καὶ μάλιστα ἀπὸ τὰς καθολικὰς τῆς ἐκκλησίας, καὶ κατὰ τοσοῦτον εἶναι βεβαιωμένη, ὥστε καὶ ἡ προστασία τῆς ἐκκλησίας ὅλης σχεδὸν νὰ ἐγχειρίζηται εἰς τοὺς μοναχοὺς, καὶ ἐξέταζων τώρα, θέλεις εὕρῃ, ὅτι σπανίως τις ἀπὸ τοὺς ἐν τῷ κόσμῳ ἠξιώθη τὴν Ἱεραρχίαν, εἰς δὲ τοὺς μοναχοὺς τοῦτο, ὡσὰν νὰ ἀπεκληρώθη· καὶ ἤθελες ἰδῇ τινας κοσμικοὺς φερομένους εἰς ἱεραρχίαν, καὶ τοῦτο ἀπαιτουμένους ἀπὸ τὴν Ἐκκλησίαν, τὸ νὰ ἐνδυθῶσι πρότερον τὸ ἔνδυμα τῶν μοναχῶν.

17. Ἀλλὰ ταῦτα μὲν ἦτον κρίσις κοινὴ τῶν πιστῶν, καὶ τῶν τῆς ἐκκλησίας θείων προστατῶν, ἀποδιδόντων τὴν τιμὴν περισσότερον εἰς τὸ σχῆμα τὸ θεῖον κατὰ τὴν ἄνωθεν τούτου τάξιν καὶ τὸ ἐπάγγελμα· ἀλλ' ἡ τῶν πολλῶν οὐχὶ καλὴ γνώμη τὰ πάντα παρέφθειρε, καὶ τὰ τοῦ σχήματος ἠχρειώθησαν, φεῦ, καὶ ἀπωλέσθησαν, καὶ τὴν Ἱεραχίαν λαβόντες τινὲς, δὲν οἰκονομοῦσιν αὐτὴν ὡς ἔπρεπεν, ἀλλὰ διὰ νὰ ἀπολαύσωσι μὲν τὴν θειοτάτην ἀξίαν σπουδάζουσιν, ὅσον δύνανται, καὶ πάντα πράττουσι διὰ τοῦτο, δὲν ἐνεργοῦσι δὲ κἀνὲν ἀπὸ τὰ ἄξια αὐτῆς, ἐνίοτε δὲ μάλιστα πράττουσι καὶ τὰ ἐναντία αὐτῆς, καλήτερον δὲ νὰ εἴπω, ἐναντίον τοῦ ἑαυτοῦ των· διότι ἐν ᾧ πρέπει νὰ μὴ ἐνδύωνται τὸ σχῆμα διὰ τοῦτο, ἀλλὰ νὰ προσέχωσιν εἰς τὸν σκοπὸν τούτου· ἀξιωθέντες δὲ καὶ τὴν Ἱερωσύνην, καὶ πρὸς τοῦτο ἐκλεχθέντες, νὰ δεικνύωνται εὐλαβέστεροι, καὶ νὰ συνταπεινόνωνται μὲ τὸν ταπεινωθέντα δεσπότην Χριστὸν, τοῦ ὁποίου τὴν τάξιν καὶ τὴν εἰκόνα ἔλαβον, συμβαίνει νὰ βλέπωμεν, ὅτι ἡ θεία τάξις αὐτὴ εἰς πολλοὺς γίνεται πρόξενος ἐπάρσεως μᾶλλον καὶ ἀλαζονείας, ὄχι ἀπὸ τὸν ἑαυτόν της, ἀλλ' ἀπὸ τὴν ἐδικήν μας γνώμην,

δὲ, τῶν ὑπερτέρων τάξεων τύπον ἔχων, καὶ δεύτερον φῶς, καὶ μεταδοτικὸς, καὶ ἐνεργὸς μυστηρίων, καὶ διὰ τοῦτο τελεστικός· διάκονος δὲ, τρίτη τάξις, ἀγγέλων τύπον ἔχων λειτουργικῶν, ἀποστελλομένων ἀεὶ διὰ τοὺς μέλλοντας κληρονομεῖν σωτηρίαν, καὶ διὰ τοῦτο καὶ κήρυξ, καὶ ἑτοιμάζων, καὶ λειτουργικὸς οὗτος· πάντες δὲ ἑνὸς Θεοῦ παραστάται, ἑνὸς θύματος θεαταὶ, τοῦ αὐτοῦ δὲ καὶ κοινωνοὶ, καὶ σύσσωμοι, καὶ σύνδοξοι, καὶ ἄλλοις μεταδοτικοὶ χάριτι θείᾳ, εἰ καὶ πρώτως τοῦτο γίνεται, καὶ δευτέρως, κατὰ τὴν τάξιν τὴν ἑκάστῳ ἄνωθεν διδομένην.

20. Ἴδωμεν τοίνυν τὸν Ἰησοῦν· Θεὸς ἀληθὴς, ἐκ τοῦ ὄντος ὢν, ἀνάρχου Νοῦ λόγος, Πατρὸς ὑψίστου υἱὸς μονογενὴς, ἐξ οὗ τὰ πάντα, σοφία, δύναμις, καὶ λόγος, δι' οὗ τὰ πάντα, παντοκράτωρ Κύριος, ἄϋλος, ἀόρατος, ἄφραστος, ἀπερίληπτος, ἀκατάληπτος, ἀπερίγραπτος, ἀναφὴς, ἀθάνατος· τέλος τί δι' ἡμᾶς; ἄνθρωπος, ὁρατὸς, περιγραπτὸς, παθητὸς, θνητὸς, πτωχὸς, ἄπολις, ἄτιμος, πραθεὶς, κατάκριτος, ὑβρισθεὶς, ἐμπαιχθεὶς, βασανισθεὶς, σταυρωθεὶς· ταῦτα δι' ἡμᾶς· τί θειότερον; τί δεῖγμα ἀγαθότητος ἄλλο μέγιστον; ἀβύσσου εὐσπλαγχνίας τί γνωριμώτερον; ταπεινώσεως Θεοῦ τί φανερώτερον; ὁ κτίστης, κτίσμα· ὁ ποιητὴς, ποίημα, καὶ πάσχων ὑπὲρ κτισμάτων ὑπὸ τῶν κτισμάτων αὐτοῦ· ὑπὸ τῶν δούλων ὑπὲρ αὐτῶν ὁ Δεσπότης· ὑπὲρ ἀπίστων ἐχθίστων γεγενημένων αὐτῷ, ἑκοντὶ μακρυνθέντων, τῷ ἐχθρῷ αὐτοῦ δουλευσάντων, αὐτὸν ἠγνοηκότων τὸν κτίστην, μὴ μεταγνόντων, μὴ ζητησάντων, μὴ προσδραμόντων· ἀποπηδώντων δὲ μᾶλλον, διωκόντων, βλασφημούντων, καὶ θανατούντων, ἑαυτὸν ὁ ἀγαθὸς δέδωκεν, ἔπαθε, τέθνηκεν, ἀνέστη, καὶ ἡμᾶς συνήγειρεν, ἀνελήφθη, καὶ ἡμᾶς συνανύψωσε, καὶ τέλος τίθησιν ἑαυτὸν ἀεὶ δι' ἡμᾶς,

μὴ ἀποβλέπουσαν πρὸς τὸν θεῖον αὐτῆς σκοπὸν, ἀλλὰ χάσκουσαν, καὶ ἐκδεδομένην διόλου πρὸς μόνα τὰ κάτω, καὶ αἰσθητά.

18. Χρεωστοῦμεν δὲ νὰ μὴ στοχαζώμεθα οὕτω· διότι ἂν καὶ ἐναντίον μου γράφω, ἐξουσιαζόμενος πολλάκις ἀπὸ τοὺς ἰδίους λογισμοὺς τῆς ἐπάρσεως, ἀλλ' ὅμως δὲν θέλω παραιτηθῇ καὶ νὰ λέγω, ὅσον ἐννοῶ, ὅτι εἶναι θεῖον, καὶ χρεωστούμενον νὰ γίνεται, καὶ μετὰ τῶν ἄλλων καὶ τὸν ἐμαυτόν μου νὰ ἐξελέγχω· διότι μὲ τὴν ἐνθύμησιν καὶ ἔννοιαν τῶν καλῶν ἀδύνατον εἶναι νὰ μὴ προξενῆται ὠφέλειά τις εἰς ἡμᾶς, καὶ ἀπὸ ἀπρεπεῖς λογισμοὺς ἀπατωμένους· διότι τὸ νὰ μὴ δεχώμεθα ἡμεῖς ἐννοίας καὶ προσβολὰς λογισμῶν ἀπρεπῶν, δὲν εἶναι εἰς τὴν ἐξουσίαν ἡμῶν, εἶναι δὲ καὶ φυσικὸν εἰς ἡμᾶς, ἐξουσιαζομένους ἀπὸ ἀλλοίωσιν, τὸ νὰ συμβαίνῃ νὰ ἀπατώμεθα· ἀλλὰ τὸ νὰ ἐννοῶμεν τὸ συμφέρον, καὶ πάλιν νὰ ἐπανερχώμεθα εἰς τὸ καλήτερον, τοῦτο εἶναι εἰς τὴν ἐξουσίαν ἡμῶν. τοῦτο λοιπὸν ἂν παραβλέπωμεν, θέλομεν εἶσθαι ὑπὸ εὐθύνην· καὶ κατὰ ἄλλον τρόπον, καὶ τὸ νὰ φροντίζωμεν πάντοτε διὰ τὰ κάλλιστα δύναται νὰ γενῇ τι θειότερον.

19. Χρεωστοῦμεν λοιπὸν νὰ ἐξετάζωμεν τίνος εἴμεθα ὑπηρέται, καὶ ποίου ἔργου διάκονοι, καὶ τίνος φέρομεν τὴν εἰκόνα· εἴμεθα λοιπὸν ὑπηρέται τοῦ Θεοῦ, τοῦ κτίσαντος τὰ πάντα, καὶ ποιήσαντος, καὶ πάντοτε θέλοντος νὰ εἶναι αὐτὰ εἰς τὸ καλῶς εἶναι, καὶ, ἐπειδὴ ἐκουσίως μετεβλήθησάν τινα εἰς τὸ κακῶς εἶναι, καὶ μάλιστα οἱ ἄνθρωποι, θελήσαντος, καὶ εὐδοκήσαντος νὰ ἀποκαταστήσῃ πάλιν αὐτοὺς εἰς τὸ καλῶς εἶναι, καὶ ἐνεργοῦντος τοῦτο διὰ τῶν Ἱερέων· διάκονοι δὲ εἴμεθα ἔργου τοῦ μεγαλωτάτου· διότι μὲ τὸ μέσον οὗτινος ἡνώθησαν τὰ ἐπίγεια μὲ τὰ οὐράνια, καὶ ἡ ἔχθρα ἐλύθη, καὶ ὁ Θεὸς μὲ τοὺς

καὶ συγκιρνᾷ, καὶ συμμίγνυσι, καὶ μέλη ποιεῖ ἑαυτοῦ, καὶ μένειν ἀχωρίστως ἐν ἡμῖν βούλεται, καὶ ἐφίεται τούτου, καὶ σπεύδει πρὸς τοῦτο· τί προσοίσομεν ἀντὶ τούτων; πόσων θανάτων, εἰ ἐνεχώρει, καὶ ἀμετρήτων, ὀφειλέται τούτῳ τυγχάνομεν; καὶ ταῦτα χρεῶσται διὰ παντὸς ὄντες, καὶ οὐδὲ τὰ χρέη ἀποτίσαι δυνάμενοι.

21. Λοιπὸν ὁπότε κἂν παριστάμεθα τούτῳ, καὶ τὰ τῆς ταπεινώσεως ἔργα, καὶ τοὺς λόγους λέγομέν τε, καὶ πράττομεν, ταπεινωθῶμεν, ὁρῶντες τὸν ταπεινωθέντα, καὶ ταπεινούμενον· ὁρίζωμεν, ἐννοοῦντες αὐτὸν, ᾧ παριστάμεθα· μέσος ἡμῶν πρόκειται, καὶ ἀοράτως Χριστὸς, καὶ ὁρατῶς τῷ θείῳ ἄρτῳ τοῦ σώματος, καὶ τῷ σεπτῷ ποτηρίῳ τοῦ αἵματος, τὰ πάθη δεικνὺς ἑαυτοῦ, τὴν σφαγὴν, τοὺς ἥλους, τὸ αἷμα, τὸν θάνατον· τρόμῳ παριστῶμεν, ἐγγίζοντες αὐτῷ, καὶ ἀμέσως τοῦτον ὁρῶντες, τέμνοντές τε, καὶ ἐσθίοντες, καὶ πίνοντες ἐκ τοῦ αἵματος, καὶ ἑτέροις μεταδιδόντες κατὰ τὴν δοθεῖσαν χάριν ἡμῖν· τότε θαυμάζει τὰ Χερουβεὶμ, ἐξίσταται τὰ Σεραφεὶμ, πᾶσα θειοτάτη δύναμις πέφρικε, καθορῶσα, καὶ δέει παρίσταται, καὶ τὴν οἰκείαν ἐπιγινώσκει φύσιν, ὡς κτιστὴ καὶ ἀσθενὴς, καὶ ἐκπλήκτως δοξάζει τῆς τοῦ Θεοῦ τὸ ἄμετρον ἀγαθότητος· μεθ' ἡμῶν ἵστανται ταῦτα κύκλῳ τοῦ Θυσιαστηρίου, συστελλόμενα, φόβῳ μένει, ἐπιθυμοῦσιν ἀτενίζειν τῷ μυστηρίῳ· οὐ γὰρ ἀπράκτως παρίστανται· ἐκεῖθεν τοῦ ἰδίου φάους δέχονται τὴν ἀκτῖνα· αὐτόθεν γὰρ τοῦ φωτὸς αὐτῶν ἡ πηγὴ, ἡ τοῦ πυρὸς αὐτῶν θέρμη, ἡ ζωὴ, ἡ σοφία, ἡ μύησις.

22. Εἰ τοίνυν οὕτως οὗτοι παρίστανται, οἱ ἔξω πάχους, οἱ πόῤῥω πάθους παντὸς, ὁ χοὺς ἡμεῖς, ὁ πηλὸς, ὁ σκώληξ πῶς παρεστάναι ὀφείλομεν; πῶς ἑτοιμάζειν ἑαυτοὺς πρὸς ἔργον Θεοῦ τηλικοῦτον; ὅλῳ φόβῳ, καὶ ὅλῳ πόθῳ

ἀνθρώπους ἐφιλιώθη, καὶ κάθε πλάνη ἔπαυσε, καὶ ἡ ἐξουσία τῶν δαιμόνων ἠφανίσθη, καὶ οἱ ἄνθρωποι εἶναι μετὰ τῶν ἀγγέλων, καὶ υἱοὶ Θεοῦ, καὶ θεοὶ κατὰχάριν ἐγενόμεθα, τούτου ἐνεργοὶ, λειτουργοὶ, οἰκονόμοι, μαθηταὶ ὑπάρχομεν ἀπορρήτως· εἰκόνα δὲ φέρομεν κατὰ πολλὰ θείαν καὶ μεγίστην ἀναλόγως ἕκαστος κατὰ τὴν ἀξίαν του· διότι ὁ Ἐπίσκοπος εἶναι εἰκὼν τοῦ Ἰησοῦ, καὶ μετ᾽ αὐτὸν ὁ πρεσβύτερος κατὰ τὴν θυσίαν τῶν μυστικῶν, κατὰ δὲ τὰ ἄλλα χαρίσματα ὁ Ἐπίσκοπος εἶναι εἰκὼν τοῦ Πατρὸς τῶν φώτων, παρὰ τῷ ὁποίῳ εἶναι πᾶσα δόσις ἀγαθὴ,καὶ πᾶν δώρημα τέλειον, καὶ φωτιστικὸς λέγεται διὰ ταῦτα, ὁ δὲ πρεσβύτερος τύπον ἔχων τῶν ὑπερτέρων τάξεων, καὶ δεύτερον φῶς, καὶ μεταδοτικὸς, καὶ ἐνεργὸς μυστηρίων, καὶ διὰ τοῦτο λέγεται τελεστικός ὁ δὲ διάκονος τρίτη τάξις, τύπον ἔχων ἀγγέλων λειτουργικῶν, ἀποστελλομένων πάντοτε διὰ τοὺς μέλλοντας νὰ κληρονομήσωσι σωτηρίαν, καὶ διὰ τοῦτο καὶ κήρυξ, καὶ ἑτοιμαστικὸς, καὶ λειτουργικὸς εἶναι οὗτος, ὅλοι δὲ ἑνὸς Θεοῦ πιρασάται, ἑνὸς θύματος θεαταὶ, τοῦ αὐτοῦ δὲ καὶ κοινωνοὶ, καὶ σύσσωμοι, καὶ σύνδοξοι, καὶ εἰς ἄλλους μεταδοτικοὶ μὲ τὴν τοῦ Θεοῦ χάριν, ἂν καὶ γίνεται τοῦτο κατὰ πρῶτον, καὶ κατὰ δεύτερον λόγον κατὰ τὴν τάξιν τὴν δεδομένην εἰς καθένα ἄνωθεν.

20. Ας ἴδωμεν λοιπὸν τὸν Ἰησοῦν· Θεὸς ἀληθινὸς, ἐκ τοῦ ὄντος ὢν, Λόγος Νοὸς ἀνάρχου, υἱὸς μονογενὴς ὑψίστου Πατρὸς, ἐξ οὗ τὰ πάντα, σοφία, δύναμις καὶ λόγος, δι᾽ οὗ τὰ πάντα, παντοκράτωρ κύριος, , ἄϋλος, ἀόρατος, ἄφραστος, ἀπερίληπτος, ἀκατάληπτος, ἀπερίγραπτος, ἄπιαστος, ἀθάνατος· ἐπὶ τέλους τί ἔγεινε δι᾽ ἡμᾶς ; ἄνθρωπος ὁρατὸς, περιγραπτὸς, παθητὸς, θνητὸς, πτωχὸς, ἄπολις, ἄτιμος, πωλημένος, κατάκριτος, ὑβρισμένος, ἐμπεγμένος, βασανισμένος, σταυρωμένος· ταῦτα

προσέρχεσθαίτε, καὶ ἐξυπηρετεῖσθαι τοσούτῳ πράγματι ἑαυτοὺς ἑτοιμάσωμεν· ἐπεὶ γὰρ τὸ τοιοῦτον οὐκ ἄλλο τι, ἢ ἀγάπη μόνον τετέλεκεν, ἀγαπήσωμεν αὐτὸν τὸν ἀγαπήσαντα πρῶτον ἡμᾶς, καὶ τῇ διακονίᾳ τῆς ἀγάπης ὅλῳ σθένει ψυχῆς προσερχώμεθα· ἐπείπερ ἀγάπη ταπεινωθέντα τοσοῦτον τὸν Θεὸν ἔδειξε, τῷ ἔργῳ τῆς ταπεινώσεως οἰκείως ἐν ταπεινώσει καὶ ἀγάπῃ ὑπερετήσωμεν· ἐπεὶ ἔδειξεν, ἐνανθρωπήσας ὁ Θεὸς, ὡς ἀδύνατον ἦν δίχα Θεοῦ τὴν βροτῶν ἀναστῆναι φύσιν, ἑαυτὴν ἑκουσίως ἐκδοῦσαν τῷ πτώματι, καὶ διὰ τοῦτο Θεοῦ ἐδεήθη ἑνώσεως ἄνθρωπος, ἑαυτοὺς καὶ ἡμεῖς, ὡς πεφύκαμεν, ἀσθενεῖς ἀεὶ λογιζώμεθα, καὶ δεηθῶμεν ἀεὶ Θεοῦ βοηθείας, καὶ μηδὲν χωρὶς τούτου πάντοτε ἐννοῶμεν, ὅτι καὶ χωρὶς ἐμοῦ οὐ δύνασθε ποιεῖν οὐδὲν ἔφη, ἵνα καὶ ἑνωθῶμεν αὐτῷ, καὶ ἀχωρίστως συνῶμεν.

23. Εἰ ἀποστάτης ὁ πονηρὸς τῇ ἐπάρσει καὶ ἀπονοίᾳ γεγένηται, τῇ ἐπιγνώσει τῆς πτωχείας ἡμῶν ἡμεῖς οἰκειωθῶμεν τῷ Κτίστῃ· ὁ ταπεινῶν γάρ φησιν ἑαυτὸν, ὑψωθήσεται· εἰ ὑπὲρ πάντων δέδωκεν ἑαυτὸν ὁ Δεσπότης, καὶ πᾶσι τοῖς χρήζουσι τὰ πάντα ἐγένετο, ἑαυτοὺς ἡμεῖς αὐτῷ δῶμεν, ἵνα καὶ τῶν αὐτοῦ αὖθις γενώμεθα μέτοχοι· διακονήσωμεν αὐτοῦ τῷ ἔργῳ προθύμως, καὶ, εἰ δυνατὸν, καθ' ἑκάστην τὴν φρικτὴν αὐτῷ θυσίαν προσφέρωμεν· ἐπιθυμητὸν γὰρ αὐτῷ τοῦτο· ἐπιθυμίᾳ φησὶν ἐπεθύμησα τοῦτο τὸ Πάσχα φαγεῖν μεθ' ὑμῶν· καὶ διηνεκῶς τοῦτο ζητεῖ· οὐ ποιήσατε γὰρ ἔφη, ἀλλὰ τοῦτο ποιεῖτε εἰς τὴν ἐμὴν ἀνάμνησιν, τουτέστι διηνεκῶς· καὶ τί ἄλλο μεῖζον ἔργον ἂν εἴη τοῦ ἔργου τούτου; ὅπερ ἐστὶ Χριστοῦ ἡ ἀνάμνησις, τὸ σφαγῆναι τοῦτον ὑπὲρ ἡμῶν, καὶ διηνεκῶς θύεσθαι· τοῦτο γάρ ἐστιν ἔφη τὸ σῶμά μου τὸ ὑπὲρ ὑμῶν κλώμενον, τουτέστιν ἀεί· καὶ τοῦτό ἐστι τὸ αἷμά μου, τὸ ὑπὲρ ὑμῶν ἐκχυνόμενον· οὐχ ἅπαξ ἐκχυθὲν, ἀλλὰ

ἔγεινε δι' ἡμᾶς· τί θειότερον; τί δεῖγμα ἀγαθότητος ἄλλο μέγιστον; τί ἄλλο γνωριμώτερον ἀβύσσου εὐσπλαγχνίας; τί φανερώτερον ταπεινώσεως Θεοῦ; ὁ κτίστης, κτίσμα· ὁ ποιητὴς, ποίημα· καὶ πάσχων διὰ τὰ κτίσματα ἀπὸ τὰ κτίσματά του, ἀπὸ τοὺς δούλους δι' αὐτοὺς ὁ Δεσπότης, δι' ἀπίστους ἐχθίστους γεγενημένους εἰς αὐτὸν, θεληματικῶς ἀπομακρυνθέντας, εἰς τὸν ἐχθρὸν αὐτοῦ, τὸν διάβολον, δουλεύσαντας, ἀγνοήσαντας αὐτὸν τὸν κτίστην, μὴ μετανοήσαντας, μὴ ζητήσαντας αὐτὸν, μὴ προσδραμόντας εἰς αὐτὸν, ἀποπηδῶντας δὲ μᾶλλον, διώκοντας, βλασφημοῦντας, καὶ θανατώνοντας, τὸν ἑαυτόν του ὁ ἀγαθὸς ἔδωκεν, ἔπαθεν, ἀπέθανεν, ἀνέστη, καὶ ἡμᾶς συνήθροισεν, ἀνελήφθη, καὶ ἡμᾶς συνανύψωσε, καὶ τέλος θυσιάζει τὸν ἑαυτόν του πάντοτε δι' ἡμᾶς, καὶ συγκιρνᾷ, καὶ συναναμιγνύει, καὶ μέλη κάμνει τοῦ ἑαυτοῦ του, καὶ θέλει νὰ μένῃ εἰς ἡμᾶς ἀχωρίστως, καὶ ἐπιθυμεῖ τοῦτο, καὶ σπεύδει πρὸς τοῦτο· τί θέλομεν προσφέρει ἀντὶ τούτων; πόσων θανάτων, ἂν ἦτο δυνατὸν, καὶ ἀμετρήτων χρεῶσται εἰς αὐτὸν ὑπάρχομεν; καὶ μάλιστα χρεῶσται διὰ παντὸς ὄντες, καὶ οὐδὲ δυνάμενοι νὰ πληρώσωμεν τὰ χρέη;

21. Λοιπὸν ὁπότε κἂν παραστέκωμέν εἰς αὐτὸν, καὶ τὰ τῆς ταπεινώσεως ἔργα πράττωμεν, καὶ τοὺς λόγους λέγωμεν, ἂς ταπεινωθῶμεν, βλέποντες τὸν ταπεινωθέντα, καὶ ταπεινούμενον, ἂς φρίξωμεν, ἐννοοῦντες αὐτὸν, εἰς τὸν ὁποῖον παραστεκόμεθα, μέσος ἡμῶν πρόκειται καὶ ἀοράτως ὁ Χριστὸς, καὶ ὁρατῶς εἰς τὸν θεῖον ἄρτον τοῦ σώματος, καὶ εἰς τὸ σεπτὸν ποτήριον τοῦ αἵματος, τὰ πάθη του δεικνύοντας, τὴν σφαγὴν, τὰ καρφία, τὸ αἷμα, τὸν θάνατον· μὲ τρόμον ἂς παραστέκωμεν, ἐγγίζοντες εἰς αὐτὸν, καὶ ἀμέσως τοῦτον βλέποντες, κόπτοντες, καὶ τρώγοντες, καὶ πίνοντες ἀπὸ τὸ αἷμα, καὶ εἰς ἄλλους μεταδίδοντες κατὰ τὴν δοθεῖσαν εἰς ἡμᾶς χάριν· τότε θαυμάζουσι

πάντοτε δηλονότι· οὐδὲν ἄρα ταύτης τῆς θυσίας ἐπωφελέστερον ἡμῖν, καὶ θεῷ προσφιλέστερον· ὅτι καὶ ἔργον αὐτοῦ, καὶ τῆς ἀνθρωπότητος ἀνακαίνισις, καὶ τούτου κοινωνία μεθ' ἡμῶν, καθὼς καὶ σαρκωθεὶς, ἔδειξε, καὶ μέλλων πάσχειν, ηὔξατο τοῦτο· ἵνα ὦσιν ἓν, καθὼς ἡμεῖς φησιν.

24 Ὅτι δὲ διὰ τούτου ἓν γινόμεθα μετ' αὐτοῦ, αὐτὸς μαρτυρεῖ· ὁ τρώγων μου φησι τὴν σάρκα, καὶ πίνων μου τὸ αἷμα, ἐν ἐμοὶ μένει, κἀγὼ ἐν αὐτῷ· ὑπὲρ πᾶσαν τοίνυν προσευχήν τε καὶ αἴνεσιν, τούτου ἐπιμελητέον τοῦ ἔργου· ὅτι καὶ διὰ τοῦτο πᾶσα προσευχὴ, καὶ τὸ πλέον τῶν ἡμερῶν τῆς ἡμετέρας ζωῆς τοῦτο ποιῶμεν· ὅτι καὶ τοῦτο περὶ τούτου λογίζεσθαι χρεὼν· εἰ ἐνεργὰ τὰ θεῖα πάντα ἔργατε, καὶ λόγοι οἱ ἐν τῷ κόσμῳ, καὶ οὐδὲν ἀργὸν μετὰ τὸ γενέσθαι ποτὲ, καὶ δῆλον ἐξ ὧν ὁρῶμεν, πάντων κτισμάτων ἐνεργῶν ὄντων ἀεὶ, οὐρανοῦ τε, λέγω, κινουμένου ἀεὶ, καὶ γῆς βλαστανούσης, καὶ τῶν ἐν τῷ μέσῳ διενεργούντων ἑκάστου τὸ ἴδιον, πολλῷ μᾶλλον ἐνεργὸς ὀφείλει τυγχάνειν ὁ πρὸς τὸ ἔργον τοῦτο τὸ θειότατον καὶ μέγιστον καταστάς· καὶ εἰ τὰ αἰσθητὰ πάντα ἀκαμάτως ἐνεργεῖ, καὶ ὁ μικρὸς κόσμος οὗτος, καὶ μέγας, ὁ ἄνθρωπος, τοῦτο δείκνυσιν, ἐνεργὸς ἀεὶ τελῶν, τῷ αἰσθητῷ μὲν τοῖς αἰσθητοῖς, τρεφόμενος, αὐξανόμενος, ἀλλοιούμενος, τῷ νοητῷ δὲ τοῖς νοητοῖς, ἀεὶ τῷ νῷ, καὶ τῷ λογικῷ τῆς ψυχῆς ἐνεργῶν, καὶ κινούμενος, ὡς ἐντεῦθεν ἐκ τῆς τοῦ ἀνθρωπίνου νοὸς κινήσεως καὶ τὰς νοερὰς, καὶ θείας δυνάμεις ἀεικινήτους εἶναι λογίζεσθαι· πῶς ἄρα τὸ μέγιστον ἔργον τῆς μεγάλης ταύτης διακονίας τοῦ Θεοῦ, τὸ ὑπὲρ πάσης κτίσεως, δι' οὗ εἰς τὸ εὖ εἶναι τὰ ὄντα χειραγωγεῖται, Θεῷ ἐνούμενα, καὶ θεῖα γινόμενα, καὶ μᾶλλον τὰ λογικὰ, καὶ ἄνθρωποι πρὸ πάντων τεθνηκότες καὶ ζῶντες,

τα Χερουβείμ, ἐξίστανται τὰ Σεραφείμ, κάθε θειοτάτη τάξις φρίττει, βλέπουσα, καὶ μὲ φόβον παρίσταται, καὶ τὴν ἐδικήν της γνωρίζει φύσιν, ὅτι εἶναι κτιστὴ καὶ ἀσθενὴς, καὶ μὲ ἔκπληξιν δοξάζει τὴν ἄμετρον τοῦ Θεοῦ ἀγαθότητα. μεθ' ἡμῶν στέκονται ταῦτα, ὁλόγυρα εἰς τὸ θυσιαστήριον, συστελλόμενα, μὲ φόβον μένουσιν, ἐπιθυμοῦσι νὰ ἴδωσιν εἰς τὸ μυστήριον· διότι δὲν παραστέκονται ἀπράκτως, ἀπ' ἐκεῖ δέχονται τὴν ἀκτῖνα τοῦ ἰδίου φωτός· διότι ἀπ' αὐτοῦ εἶναι ἡ πηγὴ τοῦ φωτὸς αὐτῶν, ἡ θέρμη τοῦ πυρὸς αὐτῶν, ἡ ζωὴ, ἡ σοφία, ἡ διδασκαλία.

22. Ἂν λοιπὸν κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον οὗτοι παραστέκονται, οἱ ὄντες ἐκτὸς πάχους, οἱ ὄντες μακρὰν ἀπὸ κάθε πάθος, ἡμεῖς τὸ χῶμα, ὁ πηλὸς, ὁ σκώληξ πῶς χρεωστοῦμεν νὰ παραστεκώμεθα; πῶς νὰ ἑτοιμάζωμεν τὸν ἑαυτόν μας εἰς ἔργον Θεοῦ τόσον μεγάλον; ἂς ἑτοιμάσωμεν τὸν ἑαυτόν μας διὰ νὰ προσερχώμεθα, καὶ νὰ ὑπηρετῶμεν εἰς τόσον μέγα πρᾶγμα μὲ ὅλον τὸν φόβον, καὶ μὲ ὅλον τὸν πόθον· διότι ἐπειδὴ τὸ τοιοῦτον οὐχὶ ἄλλο τι, παρὰ ἡ ἀγάπη μόνον ἐξετέλεσεν, ἂς ἀγαπήσωμεν αὐτὸν τὸν ἀγαπήσαντα πρῶτον ἡμᾶς, καὶ εἰς τὴν διακονίαν τῆς ἀγάπης μὲ ὅλην τὴν δύναμιν τῆς ψυχῆς ἂς προσερχώμεθα· ἐπειδὴ ἡ ἀγάπη ἔδειξε τὸν Θεὸν τόσον ταπεινωθέντα, ἂς ὑπηρετήσωμεν εἰς τὸ ἔργον τῆς ταπεινώσεως μὲ οἰκειότητα ἐν ταπεινώσει καὶ ἀγάπῃ· ἐπειδὴ ὁ Θεὸς ἐνανθρωπήσας, ἔδειξεν, ὅτι ἀδύνατον ἦτον νὰ ἀναστηθῇ ἡ φύσις τῶν ἀνθρώπων χωρὶς τοῦ Θεοῦ, ἐκδοῦσα τὸν ἑαυτόν της ἐκουσίως εἰς τὸ πέσημον, καὶ διὰ τοῦτο ὁ ἄνθρωπος ἐχρειάσθη ἕνωσιν Θεοῦ, καὶ ἡμεῖς ἂς συλλογιζώμεθα πάντοτε τὸν ἑαυτόν μας ἀδύνατον, ὡς εἴμεθα, καὶ ἂς χρειασθῶμεν πάντοτε τὴν βοήθειαν τοῦ Θεοῦ, καὶ ἂς μὴ ἐννοῶμεν διὰ παντὸς τίποτε χωρὶς αὐτοῦ (διότι χωρὶς ἐμοῦ, εἶπε, δὲν

ἀργὸν ἔσται ποτὲ διὰ τῆς ῥᾳθυμίας, ἢ καὶ δοκούσης εὐλαβείας τῶν Ἱερέων; οὐκ ἔστι τῆς τῶν μυστηρίων Ἱερουργίας ἡ ἀργία, εὐλάβεια, οὐκ ἔστι, κώλυμα δὲ μᾶλλον τῆς σωτηρίου θυσίας, καὶ τῆς ἐντεῦθεν ὠφελείας.

25 Εἰ οὖν μὴ τὸ κωλύον πρὸς τὸ Ἱερουργεῖν ἐστιν, ἡ σωτήριος θυσία διηνεκῶς ἐνεργείσθω· ὃρ [illegible] Ἱερὸν ὁ Ἱερεὺς ἀπεδείχθη, μὴ ἀργὸν μενέτω· δώσει γὰρ λόγον, ὡς λογίζομαι, τῆς ἀργίας, ὡς καὶ ὁ θεῖός φησι Βασίλειος πρὸς Γρηγόριόν τινα, ἀπειλῶν αὐτῷ τὴν ἀργίαν· ἢ γὰρ παραιτείσθω εὐλόγως ὄργανον εἶναι, καὶ ἀπέστω τοῦ ἔργου, ἢ κατασκευασθεὶς ἐννόμως θεῖον ὄργανον εἶναι, καὶ μένων ἐν τούτῳ, μὴ ἀμελείτω περὶ τὸ ἔργον· ἕκαστος γὰρ τοῦ ἰδίου ἔργου τὸν μισθὸν λήψεται· καὶ ἐπικατάρατος γέγραπται, ὁ ποιῶν τὸ ἔργον τοῦ Θεοῦ ἀμελῶς· τί δὲ μεῖζον τούτου ἔργον ἄλλο Θεοῦ; ἡ ἀργία τοῦ ἔργου τούτου ἐπιβλαβής ἐστιν, ὡς εἰρήκαμεν· εἰ μόνον κατὰ τοὺς πατέρας τὴν χάριν ἔλαβεν ἄνθρωπος, καὶ οὐκ ἐνέχεται τοῖς ἐναντίοις τῆς χάριτος, εὐλαβείσθω μὴ ἐνεργῶν, Θεὸν φοβείσθω· ἀπαιτηθήσεται τὸν λόγον τοῦ ἔργου· παύεται γὰρ τῇ ἀργίᾳ τῆς Ἱερᾶς θυσίας ἡ τῶν μελλόντων ὠφεληθῆναι διὰ ταύτης ὠφέλεια, ἡ τοῦ Σωτῆρός τε οὐκ ἐνεργεῖται ἀνάμνησις, οὐδὲ τὰ τοῦ θείου πάθους ἐγκαίνια· ἀργείτω πᾶς ἐνεχόμενος, οἷς ἀργεῖν τοὺς ἐνεχομένους παραδεδώκασιν οἱ πατέρες· ὁ μὴ κατὰ τοὺς πατέρας ἐνεργῶν, καθ' ἑαυτοῦ ἐνεργεῖ, καὶ ἔνοχός ἐστι τῶν τοῦ Χριστοῦ μυστηρίων· εἰ γὰρ ὁ μετέχων ἀναξίως, ἐνέχεται, ὁ καὶ ἐνεργῶν πόσῳ μᾶλλον;

26 Οὐδεὶς μὲν οὖν ἄξιος, ὡς ἐμάθομεν, ἄνθρωπος πρὸς τὸ ἔργον, ὅτι καὶ τοῖς ἀγγέλοις φοβερόν· ἐπεὶ δὲ βροτοῖς τοῦτο συγκατέβη, δοὺς ὁ Θεὸς, ὡς ἐγχωρεῖ, καὶ ἐνδέδοται, βροτοὶ βιασώμεθα, καὶ οἱ, ὡς ἐνεχώρει, ἠξιωμένοι

δύνασθε τίποτε νὰ πράξητε), ὥστε καὶ νὰ ἐνωθῶμεν μετ' αὐτοῦ, καὶ ἀχωρίστως νὰ συνευρισκώμεθα.

23. Ἂν ὁ πονηρὸς διάβολος μὲ τὴν ἔπαρσιν καὶ ἀλαζονείαν ἔγεινεν ἀποστάτης, ἡμεῖς μὲ τῆς πτωχείας ἡμῶν τὴν ἐπίγνωσιν ἂς οἰκειωθῶμεν μὲ τὸν κτίστην· διότι λέγει, ὁ ταπεινῶν ἑαυτὸν θέλει ὑψωθῆ· ἐπειδὴ δι' ὅλους ἡμᾶς ἔδωκε τὸν ἑαυτόν του ὁ Δεσπότης, καὶ ἐγένετο τὰ πάντα δι' ὅλους τοὺς χρείαν ἔχοντας, ἡμεῖς ἂς δώσωμεν τὸν ἑαυτόν μας εἰς αὐτὸν, διὰ νὰ γίνωμεν πάλιν μέτοχοι τῶν ἐδικῶν του· ἂς ὑπηρετήσωμεν εἰς τὸ ἔργον αὐτοῦ προθύμως, καὶ ἂν ἦναι δυνατὸν, καθ' ἑκάστην ἡμέραν ἂς προσφέρωμεν εἰς αὐτὸν τὴν φρικτὴν θυσίαν· διότι τοῦτο εἶναι ἐπιθυμητὸν εἰς αὐτόν· μὲ ἐπιθυμίαν, λέγει, ἐπεθύμησα νὰ φάγω τοῦτο τὸ Πάσχα μεθ' ἡμῶν, καὶ παντοτεινὰ τοῦτο ζητεῖ· διότι δὲν λέγει κάμετε, ἀλλὰ κάμνετε τοῦτο εἰς ἐνθύμησίν μου, δηλαδὴ διὰ παντός· καὶ τί ἄλλο μεγαλήτερον ἔργον ἤθελεν εἶναι ἀπὸ τὸ ἔργον τοῦτο; τὸ ὁποῖον εἶναι ἡ ἀνάμνησις τοῦ Χριστοῦ, τὸ νὰ σφαγῇ αὐτὸς δι' ἡμᾶς, καὶ παντοτεινὰ νὰ θυσιάζηται· διότι τοῦτο εἶναι, εἶπε, τὸ σῶμά μου, τὸ κοπτόμενον δι' ὑμᾶς, δηλαδὴ πάντοτε, καὶ τοῦτο εἶναι τὸ αἷμά μου, τὸ χυνόμενον δι' ὑμᾶς, οὐχὶ μίαν φορὰν χυθὲν, ἀλλὰ πάντοτε δηλαδὴ· τίποτε ἄλλο λοιπὸν ἀπὸ τὴν θυσίαν αὐτὴν δὲν εἶναι εἰς ἡμᾶς ἐπωφελέστερον, καὶ εἰς τὸν Θεὸν προσφιλέστερον· διότι καὶ ἔργον ἐδικόν του εἶναι, καὶ τῆς ἀνθρωπότητος ἀνακαίνισις, καὶ κοινωνία τούτου μὲ ἡμᾶς, καθὼς καὶ σαρκωθεὶς ἔδειξε, καὶ μέλλων νὰ πάθη τοῦτο εὐχήθη πρὸς τὸν Πατέρα· διὰ νὰ ἦναι αὐτοὶ ἓν, καθὼς ἡμεῖς, λέγει·

24. Ὅτι δὲ διὰ τούτου ἓν γινόμεθα μετ' αὐτοῦ, αὐτὸς μαρτυρεῖ· ὁ τρώγων μου, λέγει, τὴν σάρκα, καὶ πίνων μου τὸ αἷμα, εἰς ἐμὲ μένει, καὶ ἐγὼ εἰς αὐτόν· περισσότερον λοιπὸν ἀπὸ κάθε προσευχὴν καὶ αἴνεσιν, τοῦτο τὸ ἔργον ἂς

τῆς χάριτος, προθύμως ταύτην ἐνεργείτωσαν, τὴν ὅλην πολιτείαν ἐκμιμούμενοι, ὡς δυνατὸν, τοῦ Δεσπότου, ἵνα καὶ ἐνεργοὶ ἀεὶ, καὶ κοινωνοὶ τούτου ὦσιν οἱ ἐκείνου τὸν τύπον φέροντες, καὶ καθ' ἑκάστην, εἰ δυνατὸν, τὴν ἐκείνου μνείαν ποιείτωσαν· ἕνωσις γὰρ ἔσται Θεοῦ μετ' αὐτῶν, καὶ ἀγγέλων μετὰ Θεοῦ καὶ αὐτῶν, καὶ ψυχῶν ἱερῶν, καὶ ψυχῶν πιστῶν ἁπασῶν· καὶ τῶν ζώντων δὲ εὐσεβῶς, εἴτε κατορθούντων προκοπή τε καὶ στηριγμὸς, εἴτε πταιόντων, εἰ μεταγνοῖεν, ἱλασμὸς καὶ καθάρσιον καὶ ἔτι τῇ κτίσει πάσῃ ἐκ τούτου ἔσται ἁγιασμὸς, καὶ ἐν οἷς δὲ χρήζομεν αἰσθητῶς, μεγίστη βοήθεια, καὶ ὁ ὑπὲρ τούτου μισθὸς τῷ εὐλαβῶς ἱερουργοῦν τι καὶ προθύμως ὅτι πολύς· Εἰ δ' οὖ δυνατὸν τὸ καθ' ἡμέραν ἱερουργεῖν, κἂν τετράκις τῆς ἑβδομάδος κατὰ τὸν μέγαν Βασίλειον· τοῦτο δὲ ἐποίει οὗτος, τὰς τρεῖς καταλιμπάνων, ἱερουργίαν ἑτέραν τὴν διὰ τοῦ λόγου τῆς διδασκαλίας ἐνεργῶν.

27 Τὸ δὲ καθ' ἡμέραν ἱερουργεῖν οὐκ ἐγὼ ἀπ' ἐμαυτοῦ θαῤῥῶ λέγειν, ἀλλ' ἀπὸ τοῦ Σωτῆρος μαθὼν, τοῦτο ποιεῖτε, λέγοντος, εἰς τὴν ἐμὴν ἀνάμνησιν· καὶ ἐγὼ ζῶ, καὶ ὁ τρώγων με, ζήσεται δι' ἐμέ· καὶ οἱ ἀπόστολοι δὲ, οὕτω ποιοῦντες, ἐδείκνυντο, σχολάζοντες τῇ προσευχῇ καὶ τῇ κλάσει τοῦ ἄρτου, ὡς γέγραπται, τῇ ἱερουργίᾳ τῶν μυστηρίων δηλαδὴ καὶ τῇ κοινωνίᾳ, ἀλλὰ καὶ πολλοῖς τῶν πατέρων περὶ τούτου λέλεκταί τε, καὶ πέπρᾶκται, τῷ τε μακαρίῳ Γρηγορίῳ τῷ Ῥώμης, περὶ τοῦτο προθυμουμένῳ τὸ θεῖον ἔργον, καὶ ἐν ταῖς νηστείαις ἐν τῇ τῆς Ῥώμης Ἐκκλησίᾳ, ὡς λέγεται, τελείαν ἱερουργίαν νομοθετήσαντι, καὶ περί τινος Ἐπισκόπου, τοῦτο ποιοῦντος, τὸ καθ' ἡμέραν ἱερουργεῖν, ἐκδιδάξαντι, ὃν δὴ ἐπίσκοπον οἱ Κορυφαῖοι κατὰ πὴν αὐτῶν μνήμην προσελάβοντό φησι μετὰ τὴν θείαν ἱερουργίαν, ὡς καὶ καθ' ὕπνους αὐτῷ προηγόρευσαν. καὶ Ἀπολλωνίῳ τῷ

ἐπιμελώμεθα· διότι καὶ διὰ τοῦτο γίνεται κάθε προσευχή· καὶ τὰς περισσοτέρας ἡμέρας τῆς ζωῆς ἡμῶν τοῦτο ἂς πράττωμεν· διότι καὶ τοῦτο δι' αὐτὸ πρέπει νὰ συλλογιζώμεθα· ἂν τὰ θεῖα πάντα ἔργα, καὶ λόγοι οἱ ἐν τῷ κόσμῳ εἶναι ἐνεργητικὰ, καὶ οὐδὲν ἀργόν ποτε μένει, ἀφοῦ ἔγεινε, καὶ φανερὸν εἶναι τοῦτο ἀπὸ ὅλα τὰ κτίσματα, τὰ ὁποῖα βλέπομεν, ἐνεργητικὰ ὄντα πάντοτε, τὸν οὐρανόν, λέγω, κινούμενον πάντοτε, καὶ τὴν γῆν βλαστάνουσαν, καὶ τὰ εὑρισκόμενα ἐν μέσῳ οὐρανοῦ καὶ γῆς, ἐνεργοῦντα καθ' ἓν τὸ ἔργον αὐτοῦ, πολὺ περισσότερον ἐνεργητικὸς χρεωστεῖ νὰ ἦναι ὁ κατασταθεὶς εἰς τὸ ἔργον τοῦτο τὸ θειότατον καὶ μέγιστον· καὶ ἐπειδὴ τὰ αἰσθητὰ πάντα ἀκουράστως ἐνεργοῦσι, καὶ ὁ μικρὸς κόσμος οὗτος, καὶ μέγας ἐν ταὐτῷ, ὁ ἄνθρωπος, τοῦτο δεικνύει, ἐνεργητικὸς πάντοτε διατελῶν, μὲ τὸ αἰσθητὸν εἰς τὰ αἰσθητὰ, τρεφόμενος, αὐξανόμενος, ἀλλοιούμενος, μὲ τὸ νοητὸν δὲ εἰς τὰ νοητὰ, πάντοτε μὲ τὸν νοῦν, καὶ μὲ τὸ λογικὸν μέρος τῆς ψυχῆς ἐνεργῶν, καὶ κινούμενος, ὥστε ἀπ' ἐδῶ, ἀπὸ τὴν κίνησιν δηλαδὴ τοῦ νοὸς τοῦ ἀνθρωπίνου καὶ αἱ νοεραὶ καὶ θεῖαι δυνάμεις νὰ λογίζωνται, ὅτι εἶναι ἀεικίνητοι, πῶς λοιπὸν τὸ μέγιστον ἔργον τῆς μεγάλης ταύτης διακονίας τοῦ Θεοῦ, τὸ γινόμενον δι' ὅλην τὴν κτίσιν, διὰ τοῦ ὁποίου τὰ ὄντα ὁδηγοῦνται εἰς τὸ καλῶς εἶναι, ἑνούμενα μὲ τὸν Θεὸν, καὶ θεῖα γινόμενα, καὶ μάλιστα τὰ λογικὰ, καὶ οἱ ἄνθρωποι πρὸ πάντων, ζῶντες καὶ τεθνηκότες, ἀργὸν θέλει εἶναί ποτε διὰ τῆς ἀμελείας, ἢ καὶ τῆς φαινομένης εὐλαβείας τῶν Ἱερέων; δὲν εἶναι ἡ ἀργία τῆς Ἱερουργίας τῶν μυστηρίων εὐλάβεια, δὲν εἶναι, ἐμπόδιον δὲ μάλιστα τῆς σωτηρίου θυσίας, καὶ τῆς ἐξ αὐτῆς ὠφελείας.

25. Ἂν λοιπὸν δὲν εἶναι ἐμπόδιόν τι πρὸς Ἱερουργίαν, ἡ σωτήριος θυσία ἂς ἐνεργῆται διὰ παντός· ὁ Ἱερεὺς ἀπεδείχθη ρόγανον ἱερὸν, ἂς μὴ μένῃ ἀργόν· διότι, καθὼς λογαριά-

ὁσίῳ, οὗ καὶ οἱ μαθηταὶ καθ' ἑκάστην καὶ ἱερούργουν, καὶ μετεῖχον τῶν μυστηρίων· καὶ ὁ ἱερὸς δὲ Χρυσόστομος ἐν τούτῳ τὰ τῆς θείας μυσταγωγίας συνεγράψατο σὺν τῷ πατρὶ Βασιλείῳ, ἐπαινεῖ τε καθ' ἡμέραν τοὺς τῆς κοινωνίας μετέχοντας, μόνον εὐλαβῶς, καὶ ἀξίως· καὶ ἐν ταῖς καθολικαῖς δὲ ἐκκλησίαις, καὶ πανταχοῦ τοῖς προθυμουμένοις καθ' ἑκάστην ἐνεργεῖσθαι τὰ τῆς μυσταγωγίας παραδέδοται.

28. Ἵνα δὲ μή τισι τὸ ῥηθὲν ἔξω λόγου δόξῃ, τῷ καὶ κοσμικοὺς μὲν ὑποκεῖσθαι τῇ τοιαύτῃ διακονίᾳ, γυναιξὶ συζῶντας, καὶ τοῖς μοναχοῖς δὲ πολλάκις τὴν νυκτερινὴν ἐπισυμβαίνειν ἐπήρειαν, ἀλλὰ καὶ θυμοῦ, καὶ μνησικακίας, καὶ πολλῶν ἑτέρων παθῶν ἐπήρειαν ἐπιγίνεσθαι πλείστοις ἐπιθέσει τοῦ πονηροῦ, τούτων δὲ πάντων ἀπηλλαγμένος ὀφείλει εἶναι ὁ ἀληθῶς ἱερεύς, τὸ τοῦ μεγάλου Βασιλείου, εἰ δυνατὸν, ἐνεργείσθω, τὸ τῆς ἑβδομάδος τετράκις ἱερουργεῖν, ὡς εἴρηται, εἰδ' οὐ, κἂν δὶς τῆς ἑβδομάδος ἀπαραιτήτως· τοῦτο γὰρ καὶ τοῖς ἐν κόσμῳ, καὶ μοναχοῖς δυνατόν ἐστι, καὶ οὐ χώρα τούτοις ἀπολογίας, τῇ τῶν πέντε ἡμερῶν μελέτῃ, καὶ προσοχῇ, καὶ ἐξομολογήσει προκαθαίρεσθαι δυναμένοις· διὸ καὶ τῆς ἐξαγορεύσεως πρὸ παντὸς αὐτοῖς ἀνθεκτέον, ὅτι καὶ αὕτη πρὸ τῶν ἄλλων καθαίρειν δύναται· καὶ τοῖς ἱερεῦσιν ἀναγκαιοτέρα δὲ μᾶλλον αὕτη, τοῖς διηνεκῶς ἐγγίζουσι τῷ τὰ πάντα εἰδότι Θεῷ, καὶ τῇ μετανοίᾳ τὴν ἄφεσιν δεδωκότι.

29. Εἰ δέ γε πάθους τινὸς ἐπικράτεια μᾶλλον κατά τινος γένοιτο, τοῦτο δὲ τοῖς μνησικακοῦσι συμβαίνει πλέον, καὶ τοῖς βασκανίᾳ καὶ φθόνῳ κεκρατημένοις· οὐ δέον μὲν τὸν τῷ πάθει ἁλόντα, τῷ ἀγαθῷ, καὶ τῆς εἰρήνης χορηγῷ προσεγγίσαι, ὄργανον καταστάντα τῷ πονηρῷ, ὡς ἐν αὐτῷ διὰ τοῦ πάθους οἰκήσαντι· γινωσκέτω δὲ οὗτος, ὡς τὸν τοῦ πάθους λόγον καὶ τῆς ἀργίας ἀπαιτηθήσεται, αὐτεξου-

ζω, θέλει δώσει λόγον διὰ τὴν ἀργίαν, καθὼς καὶ ὁ θεῖος Βασίλειος λέγει πρός τινα Γρηγόριον, φοβερίζων αὐτὸν διὰ τὴν ἀργίαν· ἐπειδὴ ἦ ἂς παραιτηθῇ εὐλόγως ἀπὸ τὸ νὰ ἦναι ὄργανον, καὶ ἂς ἀπέχῃ ἀπὸ τὸ ἔργον, ἦ ἐπειδὴ κατεσκευάσθη κατὰ τὸν νόμον νὰ ἦναι ὄργανον θεῖον, καὶ μένει εἰς αὐτὸ, ἂς μὴ ἀμελῇ εἰς τὸ ἔργον· διότι καθένας θέλει λάβει τὸν μισθὸν τοῦ ἔργου του· καὶ κατηραμένος ἐγράφη ὁ πράττων τὸ ἔργον τοῦ Θεοῦ μὲ ἀμέλειαν· καὶ ποῖον ἄλλο ἔργον τοῦ Θεοῦ εἶναι μεγαλήτερον ἀπ' αὐτό; ἡ ἀργία τοῦ ἔργου τούτου εἶναι ἐπιβλαβὴς, καθὼς εἴπομεν· ἂν μόνον κατὰ τοὺς πατέρας τῆς ἐκκλησίας τὴν χάριν τῆς Ἱερωσύνης ἔλαβεν ὁ ἄνθρωπος, καὶ δὲν ἐνέχεται εἰς τὰ ἐναντία τῆς χάριτος ταύτης, ἂς φυλάττηται ἀπὸ τὸ νὰ μὴ ἐνεργῇ, ἂς φοβῆται τὸν Θεὸν, θέλει ἀπαιτηθῇ λόγον τοῦ ἔργου· διότι μὲ τὴν ἀργίαν τῆς Ἱερᾶς θυσίας παύεται ἡ ὠφέλεια τῶν μελλόντων νὰ ὠφεληθῶσι δι' αὐτῆς, καὶ ἡ ἀνάμνησις τοῦ Σωτῆρος δὲν ἐνεργεῖται, οὐδὲ τὰ ἐγκαίνια τοῦ θείου πάθους· ἂς ἀργῇ κάθε ἐνεχόμενος εἰς ἐκεῖνα, διὰ τὰ ὁποῖα οἱ πατέρες τῆς ἐκκλησίας παρέδωκαν νὰ ἀργῶσιν οἱ ἐνεχόμενοι εἰς αὐτά· ὅστις δὲν ἐνεργεῖ κατὰ τοὺς πατέρας, καθ' ἑαυτοῦ ἐνεργεῖ, καὶ εἶναι ἔνοχος τῶν μυστηρίων τοῦ Χριστοῦ· διότι ἂν ὁ μετέχων ἀναξίως ἐνέχεται, πόσῳ μᾶλλον ὁ καὶ ἐνεργῶν ἀναξίως;

26. Κἀνεὶς βέβαια, ὡς ἐμάθομεν, ἄνθρωπος δὲν εἶναι ἄξιος πρὸς τὸ ἔργον· διότι καὶ εἰς τοὺς ἀγγέλους εἶναι φοβερόν· ἀλλ' ἐπειδὴ συγκατέβη, καὶ ἔδωκε τοῦτο εἰς τοὺς ἀνθρώπους ὁ Θεὸς, ἂς βιασθῶμεν οἱ ἄνθρωποι, ὅσον εἶναι δυνατὸν, καὶ ἐνδεχόμενον εἰς τοὺς ἀνθρώπους, καὶ οἱ ἀξιωθέντες τὴν χάριν, ὅσον ἦτο δυνατὸν, μὲ προθυμίαν ἂς ἐνεργῶσιν αὐτὴν, μιμούμενοι, ὅσον εἶναι δυνατὸν, ὅλην τὴν πολιτείαν τοῦ Δεσπότου, διὰ νὰ ἦναι πάντοτε καὶ ἐνεργητικοὶ, καὶ κοινωνοὶ τούτου, οἱ φέροντες τὸν τύπον ἐκείνου,

σίῳ γνώμῃ ἑαυτὸν ἐκδοὺς ταῖς τοῦ πονηροῦ συμβουλαῖς· οὐδὲ γὰρ ἰσχὺς τῷ ἐχθρῷ, ὅπῃ βουλητὸν αὐτῷ, ἡμᾶς καταφέρειν· ὅτι δέδοται ἡμῖν ἐξουσία, πατεῖν ἐπάνω ὄφεων καὶ σκορπίων, τῶν ἐπιβούλων καὶ νεκροποιῶν δαιμόνων, καὶ ἐπὶ πᾶσαν αὐτοῦ τοῦ πονηροῦ τὴν δύναμιν· μόνον γὰρ προσβάλλειν χώραν εὑρίσκει ὁ τῆς κακίας εὑρετὴς, (εἰς δοκιμὴν δὲ καὶ τοῦτο, ὡς ἔγνωμεν, τῶν πιστῶν τε καὶ ἐκλεκτῶν), οὐ μὴν βίαν ἐπάγειν ὅλως, καὶ τυραννεῖν· ὅτι οὐδὲ κατὰ τῶν ἀλόγων ἰσχύει, κτίσμα τυγχάνων Θεοῦ.

30. Τῇ προαιρέσει τοίνυν ἡμῶν, καὶ θελήσει κειμένου τοῦ νικᾷν αὐτὸν, καὶ τὴν ἀρετὴν κατορθοῦν, κατακριθησόμεθα, νικώμενοι παρ' αὐτοῦ, καὶ διὰ πάθος τι βδελυκτὸν τηλικαύτης στερούμενοι ὑπερουρανίου δωρεᾶς, τῆς τε ἱερουργίας φημὶ, καὶ τοῦ ἐκ ταύτης ἁγιασμοῦ· διὰ τοῦτο καὶ καθαρτέον, ὁπόση δύναμις, καὶ σπουδαστέον μὴ περιπίπτειν, ὡς ἔτυχε, ταῖς τοῦ πονηροῦ πάγαις· συντηρῶμεν δὲ ἑαυτοὺς οἱ ἱερωσύνης ἠξιωμένοι, ὥστε καθαροὺς, ὡς δυνατὸν, παρεστάναι, καὶ λειτουργεῖν τῷ καθαρωτάτῳ, καὶ τοῖς ἐξαιρέτοις τῶν ἰδιωμάτων αὐτοῦ σπεύδειν κατακοσμεῖσθαι ἐν ἔργοις τε, καὶ λόγοις, καὶ λογισμοῖς, καὶ τούτου φέρειν ἐν ἑαυτοῖς τινα ἐκμιμήματα· τίνα δὲ τὰ ἐκείνου; φιλανθρωπία, ταπείνωσις, ἔλεος, ἀγάπη πρὸς πάντας, εἰρήνη, καὶ θείων μετάδοσις δωρεῶν· πρὸ δὲ πάντων κοινωνία μεθ' ἡμῶν καὶ ἁγιωσύνη· ἅγιος γὰρ ὢν ὁ Θεὸς ἡμῶν, καὶ ἁγιάζει τοὺς ἐγγίζοντας αὐτῷ, καὶ ἐν ἁγίοις ἀναπαύεσθαι εὐδοκεῖ, ὃς καὶ τῆς μερίδος ἡμᾶς ἀξιώσειε τῶν ἐκλεκτῶν αὐτοῦ καὶ ἁγίων, ἐνταῦθα μὲν ἀξίους καταστησάμενος, καὶ φυλάσσων ἄχρι τέλους, τῶν ἁγιωτάτων αὐτοῦ μυστηρίων ἐν ἁγιασμῷ ὑπηρέτας, ἐκεῖσε δὲ πάλιν εἰς τὰ ἅγια τῶν ἁγίων εἰσαγαγὼν, καὶ τῆς ἀμέσου κοινωνίας αὐτοῦ μετόχους ἀπεργαζόμενος αἰωνίως· ὅτι αὐτῷ πρέπει πᾶσα δόξα, τιμὴ, μεγαλωσύνη, καὶ αἴνεσις Ἰησοῦ Χριστῷ

καὶ καθ' ἑκάστην ἡμέραν, ἂν ἦναι δυνατὸν, ἂς κάμνωσιν ἐκείνου τὴν ἐνθύμησιν· διότι θέλει εἶναι ἕνωσις Θεοῦ μετ' αὐτῶν, καὶ ἀγγέλων μετὰ Θεοῦ καὶ αὐτῶν, καὶ ψυχῶν Ἱερῶν, καὶ ψυχῶν πιστῶν ὅλων· καὶ τῶν ζώντων δὲ εὐσεβῶς καὶ προκοπὴ καὶ στηριγμὸς, ἂν κατορθώνωσι τὴν ἀρετὴν, καὶ ὅταν ἁμαρτάνωσιν, ἂν μετανοήσωσι, συγχώρησις καὶ κάθαρσις, καὶ πρὸς τούτοις εἰς ὅλην τὴν κτίσιν ἐκ τούτου θέλει εἶναι ἁγιασμὸς, καὶ εἰς ἐκεῖνα δὲ, τὰ ὁποῖα αἰσθητῶς χρειαζόμεθα, μεγίστη βοήθεια, καὶ ὁ μισθὸς διὰ τοῦτο πρὸς τὸν εὐλαβῶς, καὶ προθύμως ἱερουργοῦντα πλεῖστος· ἀνίσως δὲ νὰ ἱερουργῇ κάθε ἡμέραν δὲν εἶναι δυνατὸν, κἂν τέσσαραις φοραῖς τὴν ἑβδομάδα, καθὼς ὁ μέγας Βασίλειος· καὶ τοῦτο ἔπραττεν οὗτος, ἀφίνων τὰς τρεῖς ἡμέρας, καὶ ἐνεργῶν ἄλλην ἱερουργίαν, τὴν διὰ τοῦ λόγου τῆς διδασκαλίας.

27. Τὸ νὰ ἱερουργῇ δὲ κάθε ἡμέραν, δὲν τολμῶ νὰ τὸ λέγω ἐγὼ ἀπ' ἐμαυτοῦ, ἀλλὰ μαθὼν τοῦτο ἀπὸ τὸν Σωτῆρα, λέγοντα· τοῦτο πράττετε εἰς ἐνθύμησίν μου, καὶ ἐγὼ ζῶ, καὶ ὁ τρώγων με θέλει ζήσει δι' ἐμὲ, καὶ οἱ Ἀπόστολοι δὲ οὕτως ἐφαίνοντο, ὅτι ἔπραττον, ἀργοῦντες ἀπὸ κάθε ἄλλο διὰ τὴν προσευχὴν, καὶ τὸ κόψιμον τοῦ ἄρτου, ὡς εἶναι γεγραμμένον εἰς τὰς πράξεις τῶν Ἀποστόλων, διὰ τὴν ἱερουργίαν τῶν μυστηρίων δηλαδὴ, καὶ τὴν κοινωνίαν· ἀλλὰ καὶ πολλοὶ Πατέρες περὶ τούτου καὶ εἶπον, καὶ ἔπραξαν, καὶ ὁ μακάριος Γρηγόριος ὁ Ῥώμης, προθυμοποιούμενος εἰς τοῦτο τὸ ἔργον τὸ θεῖον, καὶ νομοθετήσας, ὡς λέγεται, νὰ τελῆται τελεία ἱερουργία κατὰ τὰς νηστείας εἰς τὴν τῆς Ῥώμης ἐκκλησίαν, καὶ διηγηθεὶς περί τινος Ἐπισκόπου, ὅστις ἔπραττε τοῦτο, τὸ κάθε ἡμέραν νὰ ἱερουργῇ, τὸν ὁποῖον οἱ κορυφαῖοι τῶν Ἀποστόλων. λέγει, προσέλαβον εἰς τὴν ἡμέραν τῆς αὐτῶν μνήμης μετὰ τὴν θείαν ἱερουργίαν, καθὼς εἰς τὸν ὕπνον του

τῷ υἱῷ τοῦ ζῶντος Θεοῦ, καὶ Θεῷ ἡμῶν, τῷ ἑαυτὸν ὑπὲρ ἡμῶν ἁγιάσαντι διὰ τῆς τοῦ σταυροῦ θυσίας, ἵνα καὶ ἡμεῖς ὦμεν ἡγιασμένοι ἐν ἀληθείᾳ σὺν τῷ ἀνάρχῳ αὐτοῦ Πατρὶ, καὶ τῷ παναγίῳ καὶ ἀγαθῷ καὶ ζωοποιῷ Πνεύματι νῦν καὶ ἀεὶ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων, ἀμήν.

Τέλος, καὶ τῷ Θεῷ δόξα.

προεῖπον εἰς αὐτόν· καὶ ὁ Ἀπολλώνιος ὁ ὅσιος, τοῦ ὁποίου καὶ οἱ μαθηταὶ καθ' ἑκάστην ἡμέραν καὶ ἱερούργουν, καὶ μετεῖχον τῶν μυστηρίων, καὶ ὁ ἱερὸς δὲ Χρυσόστομος εἰς τοῦτο τὰ τῆς θείας μυσταγωγίας συνέγραψε μετὰ τοῦ Πατρὸς Βασιλείου, καὶ ἐπαινεῖ τοὺς μετέχοντας κάθε ἡμέραν τῆς κοινωνίας, μόνον εὐλαβῶς καὶ ἀξίως· καὶ εἰς τὰς καθολικὰς δὲ ἐκκλησίας, καὶ πανταχοῦ παρεδόθη εἰς τοὺς προθυμοποιουμένους νὰ ἐνεργῆται καθ' ἑκάστην ἡμέραν ἡ μυσταγωγία.

28. Διὰ νὰ μὴ φανῇ δὲ αὐτό, τὸ ὁποῖον εἴπομεν, εἷς τινας ἄλογον, μὲ τὸ νὰ ὑπόκηνται μὲν καὶ κοσμικοὶ ἱερεῖς εἰς τὴν τοιαύτην διακονίαν, συζῶντες μὲ γυναῖκας, συμβαίνει δὲ καὶ εἰς τοὺς μοναχοὺς πολλάκις ἡ νυκτερινὴ ἐπήρεια, ἀλλὰ πρὸς τούτοις ἐπιγίνεται εἰς πολλοὺς ἐπήρεια καὶ θυμοῦ, καὶ μνησικακίας, καὶ πολλῶν ἄλλων παθῶν ἀπὸ ἐπίθεσιν τοῦ πονηροῦ, ἐξ ὅλων δὲ αὐτῶν χρεωστεῖ νὰ ἦναι ἐλεύθερος ὁ ἀληθινὸς ἱερεὺς, ἂς ἐνεργῆται, ἂν ἦναι δυνατὸν, τὸ τοῦ μεγάλου Βασιλείου, τὸ νὰ ἱερουργῇ, καθὼς ἐρρέθη, τέσσαραις φοραῖς τὴν ἑβδομάδα· ἂν δὲ δὲν ἦναι δυνατὸν, κἂν δύω φοραῖς τὴν ἑβδομάδα ἀπαραιτήτως πρέπει νὰ ἱερουργῇ, διότι τοῦτο καὶ εἰς τοὺς κοσμικοὺς, καὶ εἰς τοὺς μοναχοὺς εἶναι δυνατὸν, καὶ δὲν εἶναι εἰς αὐτοὺς τρόπος ἀπολογίας, δυναμένους νὰ προκαθαίρωνται μὲ τὴν μελέτην, καὶ προσοχὴν καὶ ἐξομολόγησιν τῶν πέντε ἡμερῶν· διὰ τοῦτο περισσότερον ἀπὸ κάθε ἄλλο πρέπει νὰ κρατῶσιν αὐτοὶ τὴν ἐξομολόγησιν, διότι καὶ αὐτὴ προτήτερα ἀπὸ τὰ ἄλλα δύναται νὰ καθαρίζῃ, καὶ εἰς τοὺς ἱερεῖς δὲ εἶναι περισσότερον ἀναγκαιοτέρα αὐτὴ, τοὺς ἐγγίζοντας παντοτεινὰ εἰς τὸν τὰ πάντα γινώσκοντα Θεὸν, καὶ δόντα τὴν ἄφεσιν μὲ τὴν μετάνοιαν.

29. Ἂν δὲ ἐπικρατήσῃ περισσότερον κατά τινος κἀνὲν πάθος, καὶ τοῦτο συμβαίνει περισσότερον εἰς τοὺς κυριευ-

μένους ἀπὸ βασκανίαν καὶ φθόνον, καὶ εἰς τοὺς μνησικάκους, δὲν εἶναι μὲν πρέπον ὁ κυριευθεὶς ἀπὸ τὸ πάθος, νὰ προσεγγίσῃ εἰς τὸν ἀγαθὸν Θεὸν, καὶ χορηγὸν τῆς εἰρήνης, κατασταθεὶς ὄργανον εἰς τὸν πονηρὸν διάβολον, ὡς κατοικήσαντα εἰς αὐτὸν διὰ τοῦ πάθους, ἀλλ' ὅμως ἂς γνωρίζῃ αὐτὸς, ὅτι θέλει ἀπαιτηθῇ λόγον τοῦ πάθους καὶ τῆς ἀργίας· ἐπειδὴ καὶ ἐξέδωκε τὸν ἑαυτόν του μὲ γνώμην αὐτεξούσιον εἰς τὰς συμβουλὰς τοῦ πονηροῦ διαβόλου· διότι δὲν ἔχει δύναμιν ὁ ἐχθρὸς νὰ καταφέρῃ ἡμᾶς, ὅπου θέλει· ἐπειδὴ ἐδόθη εἰς ἡμᾶς ἐξουσία νὰ πατῶμεν ἐπάνω εἰς τοὺς ὄφεις καὶ σκορπίους, τοὺς ἐπιβούλους καὶ νεκροποιοὺς δαίμονας, καὶ εἰς ὅλην τὴν δύναμιν αὐτοῦ τοῦ πονηροῦ διαβόλου· διότι ὁ εὑρετὴς τῆς κακίας μόνον νὰ προσβάλλῃ ἡμᾶς χώραν εὑρίσκει· καὶ τοῦτο δὲ γίνεται, ὡς ἐγνωρίσαμεν, εἰς δοκιμὴν τῶν πιστῶν καὶ ἐκλεκτῶν, οὐχὶ ὅμως νὰ ἐπιφέρῃ καὶ βίαν, καὶ νὰ τυραννῇ· διότι οὐδὲ κατὰ τῶν ἀλόγων ζώων ἰσχύει, ὑπάρχων κτίσμα τοῦ Θεοῦ.

30. Ἐπειδὴ λοιπὸν κεῖται εἰς τὴν προαίρεσιν, καὶ τὴν θέλησιν ἡμῶν, τὸ νὰ νικῶμεν αὐτὸν, καὶ τὴν ἀρετὴν νὰ κατορθώνωμεν, θέλομεν κατακριθῆ, ἀνίσως νικώμεθα ἀπὸ αὐτὸν, καὶ διὰ πάθος τι μισητὸν στερώμεθα ἀπὸ τόσον μεγάλην ὑπερουράνιον δωρεὰν, τὴν ἱερουργίαν λέγω, καὶ τὸν ἀπ' αὐτῆς ἁγιασμόν· διὰ τοῦτο πρέπει καὶ νὰ καθαριζώμεθα, ὅσον εἶναι δυνατὸν, καὶ νὰ σπουδάζωμεν νὰ μὴ περιπίπτωμεν, ὡς ἔτυχεν, εἰς τὰς παγίδας τοῦ πονηροῦ· ἂς φυλάττωμεν δὲ τὸν ἑαυτόν μας οἱ ἀξιωθέντες τὴν ἱερωσύνην, διὰ νὰ παραστεκώμεθα καθαροὶ, ὅσον εἶναι δυνατὸν, καὶ νὰ ὑπηρετῶμεν τὸν καθαρώτατον, καὶ νὰ σπουδάζωμεν νὰ στολιζώμεθα μὲ τὰ ἐξαίρετα αὐτοῦ ἰδιώματα καὶ εἰς τὰ ἔργα, καὶ εἰς τοὺς λόγους, καὶ εἰς τοὺς λογισμοὺς, καὶ μιμήματά τινα αὐτοῦ εἰς τὸν ἑαυτόν μας νὰ φέρωμεν· ποῖα δὲ εἶναι τὰ ἐκείνου μιμήματα; φιλανθρωπία, ταπεί-

νωσις, ἔλεος, ἀγάπη πρὸς πάντας, εἰρήνη, καὶ μετάδοσις θείων δωρεῶν, καὶ πρὸ πάντων κοινωνία μεθ' ἡμῶν, καὶ ἁγιωσύνη· διότι ὁ Θεὸς ἡμῶν ὢν ἅγιος, ἁγιάζει καὶ τοὺς ἐγγίζοντας εἰς αὐτὸν, καὶ εὐδοκεῖ νὰ ἀναπαύηται εἰς τοὺς ἁγίους· ὁ ὁποῖος εἴθε νὰ ἀξιώσῃ ἡμᾶς καὶ εἰς τὸ μέρος τῶν ἐκλεκτῶν αὐτοῦ καὶ ἁγίων, ἐδῶ μὲν καταστήσας ἡμᾶς, καὶ φυλάττων μέχρι τέλους, ἀξίους ἐν ἁγιασμῷ ὑπηρέτας τῶν ἁγιωτάτων αὐτοῦ μυστηρίων, ἐκεῖ δὲ πάλιν εἰσαγαγὼν εἰς τὰ ἅγια τῶν ἁγίων, καὶ ἀπεργαζόμενος αἰωνίως μετόχους τῆς ἀμέσου κοινωνίας αὐτοῦ· ὅτι εἰς αὐτὸν πρέπει τὸν Ἰησοῦν Χριστὸν, τὸν υἱὸν τοῦ ζῶντος Θεοῦ, καὶ Θεὸν ἡμῶν πᾶσα δόξα, τιμὴ, μεγαλωσύνη, καὶ αἴνεσις, τὸν ἁγιάσαντα ἑαυτὸν δι' ἡμᾶς μὲ τὴν θυσίαν τοῦ σταυροῦ, διὰ νὰ ἤμεθα καὶ ἡμεῖς ἀληθῶς ἡγιασμένοι μετὰ τοῦ ἀνάρχου αὐτοῦ Πατρὸς, καὶ τοῦ παναγίου καὶ ἀγαθοῦ καὶ ζωοποιοῦ Πνεύματος τώρα, καὶ πάντοτε καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων, ἀμήν.

Τέλος, καὶ τῷ Θεῷ δόξα.

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΚΡΗΤΗΣ

Τιμᾶται
Λεπ. 75.